

Vlaanderen
is energie

Energiepremies verlengd
tot 31 december 2016
Nieuwe premies vanaf 2017

Premies en leningen voor energiebesparing in Vlaanderen

VLAAMS
ENERGIEAGENTSCHAP

www.energiesparen.be

Inleiding	3
1 Premies in bestaande woningen	5
1.1 Dakisolatie of zolderisolatie	6
1.2 Vloer- of kelderisolatie	9
1.3 Muurisolatie	9
1.3.1 Na-isolatie van een bestaande muur via de buitenzijde	9
1.3.2 Na-isolatie van een bestaande spouwmuur	9
1.3.3 Na-isolatie van een buitenmuur via de binnenzijde	10
1.4 Hoogrendementsbeglazing en drievoudige beglazing	11
1.5 Combinatiepremie voor gelijktijdige investering in muurisolatie en raamvervanging	12
1.6 Condensatieketel	13
1.7 Warmtepomp	14
1.8 Zonneboiler	17
1.9 Fotovoltaïsche zonnepanelen	19
2 Premies in nieuwbouwwoningen	21
2.1 Nieuwbouw met laag energiepeil	21
2.2 Korting onroerende voorheffing voor verlaagd E-peil	21
2.3 Zonneboiler of warmtepomp	21
3 Energielening	22
4 Andere premies en voordelen	23
4.1 Acties voor beschermde klanten	23
4.2 Energiescan	26
4.3 Premies van uw gemeente- of provinciebestuur	26
4.4 Premie voor elektrische voertuigen	26
Bijlage 1: aanvraagprocedure voor de premies van de netbeheerder	27
Bijlage 2: alfabetische lijst van de gemeenten en hun netbeheerder	28
Bijlage 3: premiehervorming 2017	30
Bijlage 4: nuttige adressen en websites	31

Verantwoordelijke uitgever: Luc Peeters, Administrateur-generaal, Vlaams Energieagentschap
Samenstelling en redactie: Vlaams Energieagentschap
Lay-out: Vlaams Energieagentschap
Druk: Goekint Graphics
Depotnummer: D/2015/3241/343
Uitgave: augustus 2016

Als u vragen hebt over de specifieke toepassingsvoorwaarden van de premies, kunt u contact opnemen met uw belastingkantoor, uw netbeheerder of de betreffende overheid. De informatie in deze brochure is onder voorbehoud van wijzigingen.

Inleiding

De afgelopen jaren werden er in Vlaanderen al heel veel woningen geïsoleerd. Al 58% voldoet aan alle prioriteiten van het Energierenovatieprogramma 2020. Dat betekent ook dat nog 42% van de woningen niet aan alle doelstellingen voldoet. In deze woningen ontbreekt minstens 1 van de 3 prioritaire maatregelen: dakisolatie, dubbele of hoogrendementsbeglazing of een zuinige verwarmingsketel.

Dakisolatie en dubbel glas verplicht in iedere woning

In het kader van de minimale kwaliteitseisen werd er een dubbelglasverplichting ingevoerd vanaf 2020. Deze minimumvereiste wordt gefaseerd ingevoerd. Een woning zonder dubbel glas krijgt vanaf 2020 hoogstens 9 strafpunten. Vanaf 2023 loopt dat op tot hoogstens 15 strafpunten, waardoor het ontbreken van dubbel glas vanaf dan op zich aanleiding kan geven tot het ongeschikt verklaren van de woning. Sinds 2015 is dakisolatie in iedere woning verplicht (R-waarde minstens 0,75 m²K/W). Vanaf 2020 kan het ontbreken van dakisolatie ervoor zorgen dat een woning ongeschikt wordt verklaard. Ook appartementen moeten hieraan voldoen. In appartementen is iedere eigenaar (ook op het gelijkvloers) er mee verantwoordelijk voor dat het dak geïsoleerd wordt.

Energiepremies van de netbeheerders worden hervormd vanaf 2017

De premies van de netbeheerder in deze brochure zijn geldig voor de eindfacturen tijdens de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016. Een aantal premies worden hervormd vanaf 2017. Een beknopt overzicht van de premies vanaf 1 januari 2017 vindt u achteraan in deze brochure (zie pagina 30). Meer details hierover vindt u op www.energiesparen.be.

Energielening via energiehuizen

Via de energiehuizen die in 99% van de Vlaamse gemeenten actief zijn, kunt u een energielening afsluiten (rentevoet max 2%) om uw energiebesparende investeringen te financieren (zie vanaf pagina 23). Meer info: www.energiesparen.be/energielening.

Premies en energieleningen opzoeken

Via www.energiesparen.be/subsidies kunt u een overzicht bekomen van alle energiepremies en energieleningen die in een bepaalde gemeente van toepassing zijn.

Wie geeft er premies?

In Vlaanderen kunt u via diverse kanalen premies en voordelen verkrijgen als u energiebesparende investeringen doet.

- Uw netbeheerder: Eandis of Infrax (uitgebreid premiepakket voor allerlei energiebesparende investeringen – bekijk de aanvraagprocedure voor u start met de werken: zie bijlage 1, pagina 27).
- De Vlaamse overheid (belastingvermindering voor dakisolatie, renovatiepremie, verbeterings- en aanpassingspremie, korting onroerende voorheffing voor nieuwbouw laag E-peil, elektrische wagen).
- Uw gemeentebestuur (allerlei premies) of uw provinciebestuur (beperkt premie-aanbod).

Bovendien kunt u de meeste premies cumuleren. Zo blijven de investeringskosten voor u beperkt.

Energiewinst berekenen

De meeste energiebesparende investeringen verdient u snel terug. Hoe snel u winst maakt, kunt u zelf eenvoudig berekenen op www.energiesparen.be/energiewinst, waarbij er rekening wordt gehouden met de talrijke energiepremies.

Op www.energiesparen.be/4-punten-isolatietest kunt u het ‘warmnestgehalte’ van uw woning berekenen. Hoe goed is uw woning geïsoleerd en welke energiescore haalt uw woning?

Energierenovatieprogramma 2020 - Renovatiepact 2050

Een energiezuinige woning voor iedere Vlaming in het jaar 2020. Dat is de ambitieuze doelstelling die de Vlaamse overheid heeft vooropgesteld in het Energierenovatieprogramma 2020. De Vlaamse overheid startte in 2006 met een urgentieprogramma om in bestaande woningen alle daken tegen 2020 geïsoleerd te krijgen, alle enkel glas te vervangen door hoogrendementsglas en verouderde verwarmingsketels te vervangen door verwarmingsketels met een hoog rendement. Het Energierenovatieprogramma 2020 begint haar vruchten af te werpen, maar inspanningen blijven noodzakelijk. 4 op 10 woningen voldoen nog niet aan de doelstellingen van 2020.

Eind december 2014 engageerden een groot aantal stakeholders zich om een Renovatiepact af te sluiten. Het Renovatiepact bepaalt de langetermijndefinitie voor iedere woning in Vlaanderen tegen 2050.

Meer info: www.energiesparen.be/renovatiepact

Enkele begrippen over thermische isolatie

De belangrijkste ingreep om een energiezuinige woning te creëren, is thermische isolatie aanbrengen. Bij de isolatie is niet alleen de keuze van het materiaal belangrijk, maar ook een goede en nauwkeurige plaatsing om ontoelaatbare luchtlekken, temperatuurschommelingen en zogenaamde koudebruggen te vermijden.

U-waarde (de warmtedoorgangscoefficiënt van een constructiedeel zoals muur, dak, ...) geeft aan hoeveel warmte er per seconde en per vierkante meter verloren gaat als er tussen binnen en buiten een temperatuurverschil is van 1 °C. De U-waarde wordt uitgedrukt in W/m²K en wordt bepaald door de verschillende materiaallagen waaruit het constructiedeel bestaat en meer bepaald door het type en de dikte van het materiaal. Hoe lager de U-waarde van een constructiedeel, hoe minder warmte er verloren gaat.

R_d-waarde (de warmteweerstand) wordt uitgedrukt in m²K/W. Hoe groter die waarde, hoe beter de isolatielaag isoleert. De R_d-waarde kunt u berekenen door de dikte van het gekozen isolatiemateriaal (in meter) te delen door de λ-waarde. Bijvoorbeeld : plaatsing van 16 cm minerale wol (= 0,16 m) met een lambdawaarde van 0,035 W/m²K levert een R_d-waarde op van 4,57 (= 0,16/0,035).

λ-waarde (de lambdawaarde) geeft aan in welke mate het materiaal de warmte geleidt en wordt uitgedrukt in W/mK. Hoe lager de λ-waarde, hoe beter het materiaal isoleert en warmteverlies tegenhoudt.

De koudebrug of bouwknop is een plaats in het constructiedeel waar de thermische isolatie tussen binnen en buiten onderbroken is. Op de plaatsen waar de thermische isolatie niet doorloopt of het isolatiemateriaal niet op elkaar aansluit, gaat veel warmte verloren en dat geeft aanleiding tot oppervlaktecondensatie en schimmelvorming.

1 Premies in bestaande woningen

Premies via uw netbeheerder voor eindfacturen vanaf 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016

premies van uw netbeheerder voor eindfacturen vanaf 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016			
bestaande woningen, wooneenheden en woongebouwen	uitgevoerd door	premie	
isolatie	dakisolatie of zoldervloerisolatie	aannemer	6 euro/m² (R _d -waarde minstens 3,5 m²K/W)
			7 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,0 m²K/W)
			8 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,5 m²K/W)
		doe-het-zelf	3 euro/m² (R _d -waarde minstens 3,5 m²K/W)
			3,5 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,0 m²K/W)
			4 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,5 m²K/W)
	buitenmuurisolatie via de buitenzijde van een bestaande muur	aannemer	15 euro/m² (R _d -waarde minstens 2,0 m²K/W)
	na-isolatie van een bestaande spouwmuur	aannemer	6 euro/m² (lambdawaarde maximaal 0,065 W/mK, volledige spouw gevuld, spouw minstens 50 mm, STS)
	vloerisolatie	aannemer	6 euro/m² (R _d -waarde minstens 1,2 m²K/W)
verwarming	hoogrendementsbeglazing ter vervanging van enkele beglazing	aannemer	12 euro/m² (bij vervanging enkel glas, U-waarde maximaal 1,1 W/m²K)
	hoogrendementsbeglazing ter vervanging van enkele of dubbele beglazing	aannemer	15 euro/m² (bij vervanging enkel of dubbelglas, U-waarde maximaal 0,8 W/m²K)
	combipremie bij gelijktijdige investering in nieuwe ramen met hoogrendementsglas en muurisolatie	aannemer	bij vervanging enkel glas (inclusief raamwerk) : 48 euro/m² (U _g -waarde maximaal 1,1 W/m²K, U _w -waarde maximaal 1,7 W/m²K), maximaal 1680 euro. De premie voor muurisolatie blijft identiek als hierboven.
			bij vervanging enkel of dubbel glas (inclusief raamwerk) : 60 euro/m² (U _g -waarde maximaal 0,8 W/m²K, U _w -waarde maximaal 1,7 W/m²K), maximaal 2100 euro. De premie voor muurisolatie blijft identiek als hierboven.
sanitair warm water	warmtepomp	aannemer	plaatsing nieuwe warmtepomp, maximaal 1700 euro
	condensatieketel voor beschermde klanten	aannemer	ter vervanging 800 euro
sanitair warm water	zonneboiler	aannemer	550 euro/m², maximaal 2750 euro, maximaal 50 % van de factuur

Een bestaande woning is een woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 01/01/2006, of indien later aangesloten, met een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning voor 01/01/2006.

Belastingvermindering voor dakisolatie

dakisolatie			
belastingvermindering	30 % van de dakisolatiewerken met een maximaal fiscaal voordeel van 2000 euro (3070 euro geïndexeerd voor inkomstenjaar 2016)	werken uitgevoerd door een aannemer	R _d -waarde van de dakisolatie is minstens 2,5 m²K/W woning minstens 5 jaar in gebruik. Voor facturen betaald vanaf 1 januari 2017 wordt de minimale R _d -waarde verhoogd naar minstens 4,5 m²K/W.

Nieuwe renovatiepremie Vlaamse overheid

De nieuwe renovatiepremie wordt opgedeeld in vier categorieën:

- de karkas van de woning die zich beperkt tot de funderingen, muren, draagvloeren en trappen;
- het dak;
- het buitenschrijnwerk;
- de technische installaties (o.a. condensatieketel).

Per categorie kan de premie oplopen tot maximaal 2500 euro. De premie wordt verdeeld over twee aanvragen. De renovatiepremie is onderworpen aan specifieke inkomensvoorwaarden.

Aanvraagformulieren zijn beschikbaar op www.wonenvlaanderen.be.

Verbeterings- en aanpassingspremie van de Vlaamse overheid

De verbeterings- en aanpassingspremie is o.a. van toepassing voor de plaatsing van ramen met hoogrendementsbeglazing of de plaatsing van een condensatieketel. Enkel de laagste inkomens kunnen hiervan genieten. De woning moet minstens 25 jaar oud zijn. Deze premie is niet cumuleerbaar met de renovatiepremie. Alle voorwaarden vindt u op www.wonenvlaanderen.be

1.1 Dakisolatie of zoldervloerisolatie

Dakisolatie mag in geen enkele woning ontbreken. De Vlaamse overheid maakt er een absolute prioriteit van dat tegen 2020 iedere woning voorzien is van dakisolatie. Een investering in dakisolatie is meestal op enkele jaren tijd terugverdiend dankzij heel wat premies en de belastingvermindering.

In 2016 kunt u zowel een premie krijgen van uw netbeheerder (doe-het-zelf+werken met een aannemer) als van de fiscus (werken met een aannemer). Op www.energiesparen.be/energiewinst kunt u voor de isolatie van een hellend dak zelf berekenen hoe snel u uw investering kunt terugverdienen.

Overzicht premies en belastingvermindering voor dakisolatie of zoldervloerisolatie

	hoogte premie	voor wie	welke woningen
premie netbeheerder : werken uitgevoerd door een aannemer	6 euro/m² (R _d -waarde minstens 3,5)	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of stedenbouwkundige vergunning voor 1 januari 2006
	7 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,0)		
	8 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,5)		
premie netbeheerder : doe-het-zelf werken	3 euro/m² (R _d -waarde minstens 3,5)		
	3,5 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,0)		
	4 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,5)		
belastingvermindering : werken uitgevoerd door een aannemer	30% uitgaven (R _d -waarde minstens 2,5) maximaal 3070 euro (R _d -waarde minstens 4,5 voor facturen die vanaf 1 januari 2017 betaald worden)	belasting-betalers	woningen al minstens 5 jaar in gebruik bij de start van de werken
sociale dakisolatieprojecten	23 euro/m² (R _d -waarde minstens 3,5)		zie pagina 8

De tabel toont de minimale isolatiediktes (in cm) om te voldoen aan de R_d-eis van 2,5 m²K/W tot 4,5 m²K/W.

λ W/mK ▶	0,025	0,030	0,035	0,040	0,045	
Rd 2,5 m²K/W	7	8	9	10	12	minimum dikte in cm
Rd 3,0 m²K/W	8	9	11	12	14	
Rd 3,5 m²K/W	9	11	13	14	16	
Rd 4,0 m²K/W	10	12	14	16	18	
Rd 4,5 m²K/W	12	14	16	18	21	

De vereiste R_d-waarden worden berekend door de dikte van het nieuw geplaatste materiaal te delen door de lambda-waarde (warmtegeleidbaarheid) van het materiaal, bepaald volgens de richtlijnen van NBN B 62-002 of ETA.

Minerale wol (glaswol of rotswol) en geëxpandeerd polystyreenschuim (EPS) hebben een λ-waarde tussen 0,030 en 0,042 W/mK.

Om een R_d-waarde van 4,5 m²K/W te behalen, moet in minstens 18 cm minerale wol of EPS met een λ-waarde van het materiaal 0,040 W/mK geplaatst worden.

Polyurethaanschuim (PUR) heeft een λ-waarde tussen 0,021 en 0,032 W/mK. U behaalt al een R_d-waarde van 4,5 m²K/W bij een dikte van 12 cm PUR met een λ-waarde van 0,025 W/mK. Geëxtrudeerd polystyreenschuim (XPS) heeft een λ-waarde tussen 0,029 en 0,038 W/mK. U behaalt een R_d-waarde van 4,5 m²K/W bij een dikte van 15 cm XPS met een

λ-waarde van 0,032 W/mK.

Aarzel niet om dikker te isoleren als u hiervoor over voldoende plaats beschikt.

Meer informatie over hoe u een dak correct kunt isoleren, vindt u op www.energiesparen.be/dakisolatie.

Enkele voorwaarden dakisolatie of zoldervloerisolatie via netbeheerder :

- De premie van 3 tot 8 euro per m² is geldig voor dakisolatie ofwel voor zoldervloerisolatie, niet voor beide, binnen hetzelfde beschermde volume. Dit is het woonvolume dat de werkelijke bewoonde en verwarmde vertrekken omvat. Bijvoorbeeld: een aangebouwde garage komt niet in aanmerking. Zowel zoldervloer- als dakisolatie aanbrengen in eenzelfde bouwvolume evenmin;
- De R_d-waarde van het nieuw geplaatste materiaal moet minimum 3,5 m²K/W bedragen. Dit mag in meerdere lagen geplaatst worden. De R_d-waarde van een bestaande isolatielaag en van de afwerkingslaag mag niet mee worden verrekend om aan de minimumwaarde 3,5 m²K/W te komen;
- De R_d-waarde wordt bepaald door de dikte van de isolatie (in meter) te delen door de lambdawaarde (W/mK);
- De lambdawaarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA (Europese Technische Goedkeuring). Deze lambdawaarden zijn onder meer terug te vinden op de websites www.butgb.be, www.eota.be en www.vibe.be. Materiaal dat niet op deze websites wordt vermeld maar wel beschikt over de nodige technische goedkeuringen (NBN B62-002 of ETA), komt alleen in aanmerking voor de premie met een bijgevoegde ondertekende verklaring van uw aannemer en een technische fiche met vermelding van bovenstaande gegevens;
- Zoldervloerisolatie wordt alleen als dakisolatie beschouwd wanneer het de vloer van een onverwarmde zolder betreft;
- Als het de isolatie van een hellend dak betreft, moet ook een dampscherm aanwezig zijn langs de binnenzijde van de woning;
- Enkel na-isolatie van een bestaand dak komt in aanmerking of het aanbrengen van isolatie in geval van een volledige dakvernieuwing;
- Alleen na-isolatie van direct of indirect verwarmde ruimtes komt in aanmerking;
- Plaatsing door aannemer of doe-het-zelf.

Enkele voorwaarden belastingvermindering voor dakisolatie :

- R_d-waarde van minstens 2,5 m²K/W (4,5 m²K/W voor facturen betaald vanaf 1 januari 2017);
- Plaatsing door een aannemer;
- Woning minstens 5 jaar in gebruik bij de start van de werken;
- De betalingsdatum (2016 of 2017) van de factuur bepaalt het inkomstenjaar voor de fiscale aangifte;
- Er is geen belastingkrediet van toepassing. Dus wie geen of weinig belastingen betaalt, kan van deze financiële ondersteuningsmaatregel niet of maar beperkt genieten;
- De belastingvermindering voor dakisolatie is van toepassing voor eigenaars, naakte eigenaars, huurders, erfpachters, opstalhouders, vruchtgebruikers op voorwaarde dat u de investeringen in dakisolatie in een woning kunt bewijzen met een factuur op uw naam.

De procedure voor het aanvragen van de belastingvermindering vindt u op www.energiesparen.be/subsidies/belastingvermindering.

Sociale dakisolatieprojecten maken dakisolatie beter betaalbaar in huurwoningen

In plaats van de standaardpremie voor dakisolatie, geeft de netbeheerder voor een specifieke doelgroep een extra hoge dakisolatiepremie. De premie loopt op tot 23 euro per m² geïsoleerd dak, voor huurwoningen bewoond door de doelgroep.

Wie behoort tot de doelgroep?

- Iemand die de sociale maximumprijs voor elektriciteit en gas geniet (= beschermde afnemer);
- Iemand voor wie een verzoek tot afsluiting van elektriciteit of gas is ingediend bij de lokale adviescommissie (LAC);
- Een afnemer met een actieve budgetmeter voor gas of elektriciteit;
- Iemand die behoort tot de prioritaire doelgroep van de energielening:
  - die recht heeft op de verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds of het Omnio-statuuut bezit;
  - die in schuldbemiddeling zit (bijvoorbeeld bij het OCMW of CAW) en zijn verwarmingsfactuur niet kan betalen;
  - die hulp krijgt van het OCMW voor onbetaalde facturen voor gas of elektriciteit.
- Iemand die een woning huurt bij een sociaal verhuurkantoor, een OCMW of een gemeente;
- Iemand met een geregistreerde huurovereenkomst van minstens 1 jaar met een actuele huurprijs van maximaal 450 euro per maand (462,74 euro vanaf 2017) of 500 euro per maand in de Vlaamse centrumsteden of Vlabinvest-gebied (512,74 euro vanaf 2017). Huurders die direct of indirect eigenaar of mede-eigenaar zijn van de woning, de wooneenheid of het woongebouw en huurders die de woning of wooneenheid huren van een bloed- of aanverwant tot in de tweede graad komen niet in aanmerking.

Komen niet in aanmerking:

- Wooneenheden die niet op de hoogste verdieping onder het dak of onder een onbewoonde zolder van een woongebouw gelegen zijn, komen niet in aanmerking;
- Huurwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen komen niet in aanmerking.

Praktisch

Een projectpromotor begeleidt zowel de verhuurder als huurder bij de voorbereiding en uitvoering van de werken. Deze promotor stelt zelf een vakbekwame aannemer aan en vraagt de premie aan bij de netbeheerder. Als verhuurder hoeft u dus niets te doen. In ruil wordt van de verhuurder verwacht dat hij de huurprijs niet verhoogt omdat het dak geïsoleerd wordt en het lopend huurcontract niet voortijdig opzegt conform de bepalingen van de geldende huurwetgeving.

Met de extra hoge premie van 23 euro per m² geplaatste dakisolatie worden de kosten voor de begeleiding van de huurder en verhuurder en de plaatsing van de dakisolatie gefinancierd. Indien de kosten per m² meer bedragen dan 23 euro, dan zal aan de verhuurder op voorhand gevraagd worden om een beperkt restbedrag te betalen zodat de volledige kosten gedekt worden.

Vanaf 2017 komt er een gelijkaardige sociale isolatiepremie voor spouwmuurisolatie en hoogrendementsbeglazing en wijzigt de financiële ondersteuning.

Meer info: www.energiesparen.be/socialedakisolatie

1.2 Vloer- of kelderisolatie

Om de plaatsing van vloer- of kelderisolatie in bestaande woningen te stimuleren, kennen de netbeheerders een premie toe van 6 euro per m² bij de plaatsing door een aannemer. De R_d-waarde van het nieuw geplaatste isolatiemateriaal moet minstens 1,2 m²K/W bedragen. Dat betekent dat er minstens 3 à 5 cm isolatiemateriaal moet worden aangebracht aan de onderzijde van de draagvloer, tussen de draagvloer en de gewapende dekvloer of aan het plafond van de kelder of kruipruimte. Alleen na-isolatie van een bestaande vloer of kelder komt in aanmerking (of het aanbrengen van isolatie in geval van een volledige vloervernieuwing). Alleen na-isolatie van direct of indirect verwarmde ruimtes komt in aanmerking.

De lambdawaarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA (Europese Technische Goedkeuring). Deze lambdawaarden zijn onder meer terug te vinden op de websites www.butgb.be, www.eota.be en www.vibe.be. Materiaal dat niet op deze websites wordt vermeld maar wel beschikt over de nodige technische goedkeuringen (NBN B62-002 of ETA), komt alleen in aanmerking voor de premie met een bijgevoegde ondertekende verklaring van uw aannemer en een technische fiche met vermelding van bovenstaande gegevens.

1.3 Muurisolatie

	uitgevoerd door een aannemer	premie
premie netbeheerder, voor woningen aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of bouwaanvraag voor 2006	na-isolatie van een bestaande muur aan de buitenzijde	15 euro/m ²
	na-isolatie van een bestaande spouwmuur	6 euro/m ²
	na-isolatie van een bestaande muur aan de binnenzijde	geen premie

1.3.1 Na-isolatie van een bestaande muur via de buitenzijde

De warmteverliezen van een woning zijn groter bij woningen met veel buitenwanden. Het is daarom belangrijk om ook de buitenmuren goed te isoleren. Bij een bestaande woning kunt u daarvoor bij alle netbeheerders een premie krijgen van 15 euro per m² als u de werkzaamheden laat uitvoeren door een aannemer.

Enkele voorwaarden

De R_d-waarde van het nieuw geplaatste isolatiemateriaal moet minstens 2,0 m²K/W bedragen. Dat betekent dat er minstens 8 cm glaswol, rotswol of geëxpandeerd polystyreenschuim of 5 à 7 cm geëxtrudeerd polystyreenschuim of polyurethaanschuim aan de buitenzijde van de muur moet worden aangebracht. De lambdawaarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA (Europese Technische Goedkeuring). Deze lambdawaarden zijn onder meer terug te vinden op de websites www.butgb.be, www.eota.be en www.vibe.be. Materiaal dat niet op deze websites wordt vermeld maar wel beschikt over de nodige technische goedkeuringen (NBN B62-002 of ETA), komt alleen in aanmerking voor de premie met een bijgevoegde ondertekende verklaring van uw aannemer en een technische fiche met vermelding van bovenstaande gegevens.

Alleen na-isolatie van een bestaande buitenmuur van een direct of indirect verwarmde ruimte komt in aanmerking. Isolatie via de binnenkant van een bestaande muur komt niet in aanmerking voor een premie van de netbeheerder.

Indien u tegelijkertijd de muren van de woning isoleert en de ramen vervangt, krijgt u een aanzienlijk hogere premie voor raamvervanging. Meer info, zie 1.5 op pagina 12.

1.3.2 Na-isolatie van een bestaande spouwmuur

Nog heel veel woningen beschikken over niet-geïsoleerde spouwmuren. In veel gevallen kunnen die op een vrij eenvoudige manier opgevuld worden met een isolatiemateriaal. Het voordeel is dat de buitenafwerking behouden blijft. Deze werken moeten worden uitgevoerd door een vakman. Belangrijk is een degelijk vooronderzoek van de bestaande spouw

en de gevelsteen. Een vakman kan aan de hand van endoscopisch onderzoek nagaan of de spouw geen koudebruggen of teveel mortelresten of mortelbaarden bevat. Navulling van spouwmuren wordt afgeraden bij muren waar het voegwerk beschadigd is, bij een geglazuurde of geschilderde baksteen en bij hoge gevels die zwaar worden blootgesteld aan slagregen.

De premie van de netbeheerder bedraagt 6 euro per m² spouwmuur die geïsoleerd werd.

Enkele voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor de premie van de netbeheerder moeten de gebruikte materialen, plaatsingstechnieken en plaatsers volledig voldoen aan de voorwaarden van de technische specificaties van STS 71-1. De premie kan slechts worden toegekend nadat het Vlaams Energieagentschap of de netbeheerder heeft vastgesteld dat is voldaan aan de van toepassing verklaarde STS. Vraag dus steeds de garantie aan uw aannemer of hij werkt conform de STS-richtlijn 71-1. Indien de aannemer de werken niet uitvoert volgens die richtlijn, kunt u niet genieten van de premie voor spouwmuurisolatie.

Een lijst met aannemers die werkt conform STS 71-1 vindt u op www.energiesparen.be/spouwmuur

- Werken met een aannemer die werkt conform de STS-richtlijn 71-1 kwaliteitseisen.
- De spouw moet minstens 5 cm breed zijn en de lambdawaarde van het isolatiemateriaal mag maximaal 0,065 W/mK bedragen. De lambdawaarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA. De volledige spouw moet gevuld worden.
- Alleen na-isolatie van bestaande spouwmuren in een direct of indirect verwarmde ruimte komt in aanmerking.

Indien u tegelijkertijd de muren van de woning isoleert en de ramen vervangt, krijgt u een aanzienlijk hogere premie voor raamvervanging (combipremie). Meer info, zie 1.5 op pagina 12.

1.3.3 Na-isolatie van een buitenmuur via de binnenzijde

Isoleren via de binnenzijde komt op de derde plaats en kan vooral toegepast worden als er niet via de buitenzijde kan geïsoleerd worden of voor gevels waarvan de spouw niet geschikt is om te isoleren. Onder bepaalde omstandigheden is isolatie via de binnenzijde aangewezen. Omdat het nogal een delicaat werkje is om via de binnenzijde te isoleren, kunt u best eerst een expert vragen om jouw situatie grondig te onderzoeken. Hij kan het best het materiaal, de dikte van de binnenmuurisolatie en de afwerking bepalen.

Vanaf 2017 kan onder bepaalde voorwaarden een premie gekregen worden voor de na-isolatie van muren via de binnenzijde (zie pagina 30).

Randvoorwaarden voor de toepassing van binnenisolatie :

- De buitenafwerking van de gevel is zo damp-open mogelijk ;
- De regenbelasting van de bestaande gevel is beperkt.
Het gebouw beschikt over een gezond binnenklimaat, d.w.z. een goed functionerende ventilatie, verwarming en klimaatregeling ;
- De luchtdichtheid is in orde (een continu luchtscherm aan de warme zijde van de isolatielaag wordt aanbevolen) en extra aandacht is besteed aan de aansluiting tussen de isolatie en de bestaande gevel ter voorkoming van luchtpouwen en kieren ;
- Bouwknopen zijn goed ontworpen en voldoende gedetailleerd voor de reductie van koudebruggen.

Meer informatie over binnenisolatie van buitenmuren kunt u nalezen in de uitgebreide VEA-brochure die u kunt downloaden op www.energiesparen.be/publicaties

1.4 Hoogrendementsbeglazing en drievoudige beglazing

Vensters hebben een grote invloed op de warmteverliezen van de woning. Enkele beglazing en gewone dubbele beglazing kunt u het best vervangen door hoogrendementsbeglazing of drievoudige beglazing.

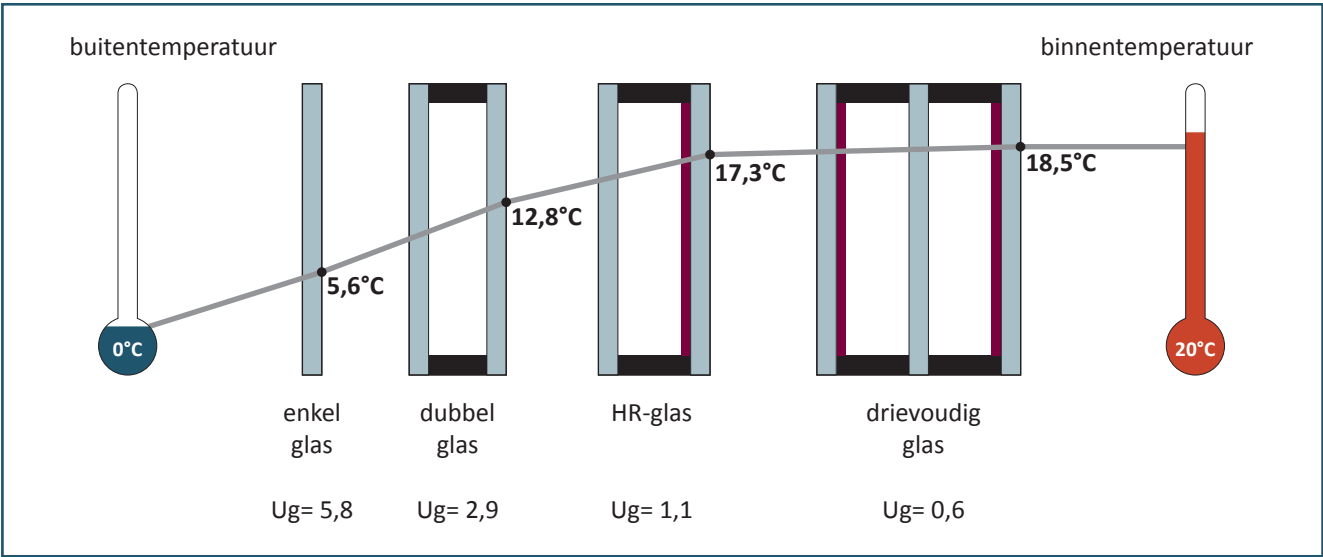
Hoogrendementsbeglazing vermindert het warmteverlies door de ramen met 80 % in vergelijking met enkele beglazing.

	hoogte premie	voor wie	welke woningen	voorwaarden
premie netbeheerder ter vervanging van enkel glas	12 euro per m²	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of bouwaanvraag voor 2006	U-waarde van het glas is maximaal 1,1 W/m²K, geplaatst door een aannemer
premie netbeheerder ter vervanging van enkel of dubbel glas	15 euro per m²	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of bouwaanvraag voor 2006	U-waarde van het glas is maximaal 0,8 W/m²K, geplaatst door een aannemer (0,8 W/m²K komt meestal overeen met drievoudige beglazing, uitzonderlijk kan dit behaald worden met dubbele beglazing)
renovatiepremie Vlaamse overheid	20 à 30 % van de investering (excl. BTW) maximaal 2500 euro voor de categorie buitenschrijnwerk	Vlaams Gewest	woning minstens 25 jaar oud	o.a. afhankelijk van het inkomen, minimaal investeringsbedrag. Alle voorwaarden op www.wonenvlaanderen.be

Het verschil tussen gewoon dubbel glas en hoogrendementsglas is amper zichtbaar. Beide bestaan uit twee glasbladen met daartussen een spouw.

Het verschil met gewone dubbele beglazing zit echter in een zeer dun en vrijwel onzichtbaar metaallaagje (coating) dat aan de binnenzijde van een van de glasbladen is aangebracht. Dit metaallaagje zorgt ervoor dat de binnenwarmte in de kamer blijft terwijl het de invallende zonnestralen wel doorlaat. Ook kan bij hoogrendementsglas de spouw eveneens gevuld zijn met een edelgas, zoals argon, dat voor een nog betere isolatie zorgt. Ook het buitenschrijnwerk is van belang. Het warmteverlies door een venster wordt meebepaald door de isolerende eigenschappen van dat buitenschrijnwerk.

Bij een buitentemperatuur van 0 °C en een binnentemperatuur van 20 °C, krijgt u aan de binnenzijde van enkel glas een temperatuur van 5,6 °C en van 17,3 °C bij hoogrendementsglas met U_g= 1,1 W/m²K en 18,5 °C bij drievoudige beglazing met U_g= 0,6 W/m²K.

Enkele voorwaarden

Alleen vervanging van beglazing in direct of indirect verwarmde ruimten komt in aanmerking voor een premie van de netbeheerder. Veranda's worden expliciet uitgesloten. Samen met de premie-aanvraag moet onder meer een gedateerde foto van het geplaatste glas, waarbij ook de woning duidelijk in beeld wordt gebracht, worden meegestuurd.

U bespaart gemiddeld ongeveer 25 liter stookolie of 23 m³ aardgas bij vervanging van 1 m² enkel glas door hoogrendementsglas met een U_g -waarde van 1,1 W/m²K. De financiële besparing bedraagt jaarlijks per m² glasoppervlakte zo'n 12 euro bij stookolie en 12 euro bij aardgas (prijzen december 2015).

Dubbel glas in elke woning vanaf 2020

In het kader van de minimale kwaliteitseisen komt er een dubbelglasverplichting vanaf 2020. De Vlaamse Regering voert deze nieuwe minimumvereiste gefaseerd in. Een woning zonder dubbel glas krijgt vanaf 2020 hoogstens 9 strafpunten. Vanaf 2023 loopt dat op tot hoogstens 15 strafpunten, waardoor het ontbreken van dubbel glas vanaf dan op zich aanleiding kan geven tot het ongeschikt verklaren van de woning.

1.5 Combinatiepremie voor gelijktijdige investering in muurisolatie en raamvervanging

Bij gelijktijdige uitvoering van de na-isolatie van muren en raamvervanging kunt u de combinatiepremie muurisolatie + raamvervanging aanvragen. Om als gelijktijdig te worden beschouwd en aldus in aanmerking te komen voor de gecombineerde premie, mogen de eindfacturen van de investeringen in enerzijds muurisolatie en anderzijds raamvervanging niet meer dan 12 maanden uit elkaar liggen. U kunt de aanvraag indienen tot uiterlijk 12 maanden na factuurdatum van de meest recente eindfactuur.

Opgelet: vanaf 2017 wordt de combipremie afgeschaft. Enkel indien de eerste investering al in 2016 werd gefactureerd (eindfactuur voor ramen of muren), zal de combipremie nog kunnen worden aangevraagd indien de eindfactuur van de tweede investering van 2017 dateert (bovendien uiterlijk 12 maand na eerste investering). De premievoorwaarden 2016 blijven in dit geval ook voor de factuur van 2017 van toepassing.

Muurisolatie

Het premiebedrag voor muurisolatie wijzigt niet.

En tegelijkertijd raamvervanging

Naast de voorwaarden die gelden voor de beide investeringen afzonderlijk, zijn er enkele bijzondere voorwaarden. De gecombineerde premie geldt enkel indien alle ramen met enkele of gewoon dubbele beglazing met een U_g -waarde van 2,9 W/m²K of slechter in de van muurisolatie voorziene gevels of geveldelen worden vervangen. Om in aanmerking

vervanging van bestaande ramen met	door nieuwe ramen met U_w -waarde 1,7 W/m²K (maximaal) en U_g -waarde 1,1 W/m²K (maximaal)	door nieuwe ramen met U_w -waarde 1,7 W/m²K (maximaal) en U_g -waarde 0,8 W/m²K (maximaal)
enkel glas	48 euro/m², maximaal 1680 euro (of 35 m²)	60 euro/m², maximaal 2100 euro (of 35 m²)
dubbel glas	niet van toepassing	60 euro/m², maximaal 2100 euro (of 35 m²)

te komen voor de combipremie mogen alle werken voor de plaatsing van muurisolatie en de vervanging van de beglazing inclusief raamwerk pas aangevat zijn vanaf 1 januari 2014.

1.6 Condensatieketel

	hoogte premie	voor wie	welke woningen	voorwaarden
premie netbeheerder individuele condensatieketel voor beschermde afnemer	800 euro	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006	beschermde klanten (d.w.z. kunnen genieten van de sociale maximumprijzen voor aardgas en elektriciteit)
verbeteringspremie Vlaamse overheid voor de installatie of omschakeling naar centrale verwarming	1000 euro	Vlaams Gewest	woning minstens 25 jaar oud	in aanmerking komen voor de verbeteringspremie (o.a. enkel voor de laagste inkomens, zowel bewoner als verhuurder, hoofdverblijfplaats, ...) alle voorwaarden op www.wonenvlaanderen.be
renovatiepremie Vlaamse overheid	20 à 30 % van de investering (excl. BTW) maximaal 2500 euro voor de categorie technische installaties	Vlaams Gewest	woning minstens 25 jaar oud	o.a. afhankelijk van het inkomen, minimaal investeringsbedrag. Alle voorwaarden op www.wonenvlaanderen.be

De belangrijkste energiepost in een woning is de verwarming met zo'n 50 tot 75 % van het huishoudelijk energieverbruik. Vooral bij verwarmen komt het er dus op aan om verliezen zo veel mogelijk te beperken. Kies in de eerste plaats voor een zuinige energiebron: liever aardgas of stookolie dan elektriciteit. Zorg vervolgens voor een goede temperatuurregeling. Daarnaast hebt u de keuze tussen bijvoorbeeld radiatoren, convectoren en vloer- en wandverwarming. Ten slotte speelt ook het verwarmingstoestel zelf en de dimensionering ervan een belangrijke rol.

Condensatieketels zijn zo ontworpen dat er permanent een belangrijk deel van de waterdamp in de verbrandingsgasen kan condenseren. Zo wordt meer nuttige warmte vrijgemaakt. In vergelijking met een hoogrendementsketel kunt u met een condensatieketel een extra energiebesparing halen.

De netbeheerder geeft een premie van 800 euro aan beschermde klanten voor de plaatsing van een individuele condensatieketel op aardgas of stookolie ter vervanging van een verouderde verwarmingsinstallatie in een bestaande woning. Beschermde klanten zijn die klanten die kunnen genieten van de sociale maximumprijzen voor aardgas en elektriciteit.

Ecodesignverordening voor verwarmingstoestellen

Op 26 september 2015 trad de Europese Ecodesignverordening in werking. Vanaf die datum mogen producten met een energie-efficiëntie onder een bepaald niveau niet meer in landen van de EU in de handel gebracht worden of voor gebruik in de EU geproduceerd worden. De seizoensgebonden energie-efficiëntie voor ruimteverwarming mag niet lager zijn dan 86 %. Er is één belangrijke uitzondering op deze regel: de minimale seizoensgebonden energie-efficiëntie van verwarmingsketels type B1, die nog vaak gebruikt worden in appartementsgebouwen waarbij meerdere installaties op eenzelfde schouw worden aangesloten, moet slechts 75 % bedragen wanneer deze vervangen wordt door een nieuwe ketel type B1.

Met deze verordening wordt het minimumrendement van verwarmingstoestellen beduidend opgetrokken.

Energielabel voor verwarmingstoestellen

Het Europese energielabel deelt verwarmings- en warmwaterinstallaties in volgens hun energie-efficiëntie en geeft hen op basis daarvan een label. Er zijn twee types labels:

- het productlabel, dat informatie geeft over een bepaald verwarmingstoestel of een welbepaald warmwatertoestel;
- een pakketlabel, ook systeemlabel genoemd, dat informeert over een samengesteld systeem, bijvoorbeeld een condensatieketel in combinatie met thermische zonnecollectoren.

Voorbeeld van een productlabel:

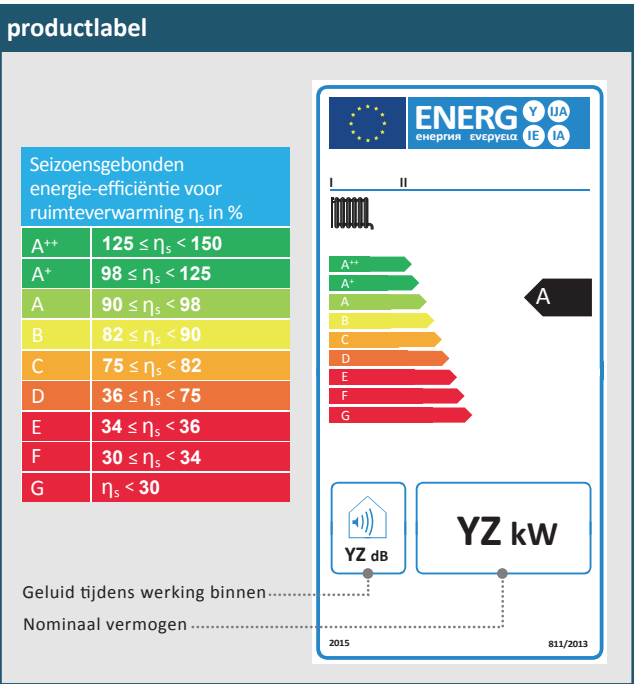
Verwarmingsinstallaties worden aangeduid met het pictogram van een radiator. Daarvan zijn de basisklassen A++ tot G.

- Ketels en combiketels op gas of stookolie moeten een energie-efficiëntie hebben van minstens 86%, wat overeenkomt met een B-label. De meest performante lage-temperatuurketels vallen onder klasse B.
- Klasse A zijn de condensatieketels. Die behalen een energie-efficiëntie van minstens 90%.

Wat met mijn oude verwarmingsketel?

U mag uw huidige verwarmingsketel blijven gebruiken op voorwaarde dat deze voldoet aan de al bestaande eisen die nu gelden in Vlaanderen. De belangrijkste eisen werden vastgelegd in het stooktoestellenbesluit van de Vlaamse Regering van 8 december 2006.

Meer info: www.energiesparen.be/verwarming/ecodesign

1.7 Warmtepomp

Een milieuvriendelijk alternatief voor de klassieke verwarmingsinstallatie is een warmtepomp.

Hoe werkt een warmtepomp?

Elke warmtepomp, ongeacht het model, kan beschouwd worden als een installatie waarin een vloeistof verdampt door de opname van warmte uit de omgeving (lucht, water, bodem). Met behulp van bijkomende energie wordt de verdampende vloeistof samengedrukt en op een hogere temperatuur gebracht. Daarna wordt de warmte afgegeven aan het verwarmingssysteem (woningverwarming, sanitair warm water). De warmtepomp pompt dus warmte van een laag naar een hoog temperatuurniveau.

Hoeveel energie haalt een warmtepomp uit de natuur?

De winstfactor (of COP) van een warmtepomp wordt berekend door de afgegeven warmte aan het verwarmingssysteem te delen door de gebruikte bijkomende energie. Voor een elektrische compressiewarmtepomp is dit laatste het elektrisch verbruik van de compressor. Voor gaswarmtepompen is dit het gasverbruik.

Door dit verschil in definitie is het niet mogelijk de COP van een elektrisch aangedreven warmtepomp direct te verge-

lijken met de COP van een gaswarmtepomp.

Ter illustratie: een elektrisch aangedreven warmtepomp heeft een gemiddelde COP van ongeveer 4, terwijl een gasabsorptiewarmtepomp een COP van ongeveer 1,5 heeft.

Hoe groter het temperatuursverschil tussen de warmtebron en het verwarmingssysteem, hoe hoger het energieverbruik van de warmtepomp, hoe lager de winstfactor.

Hoe dichterbij de temperatuur van de warmtebron en het verwarmingssysteem bij elkaar liggen, hoe hoger de winstfactor, hoe lager het energieverbruik van de warmtepomp.

Waar haalt de warmtepomp haar warmte?

De temperatuur van de warmtebron is bepalend voor de winstfactor, de opbrengst, van de warmtepomp. De keuze van warmtebron is daarom heel belangrijk. De meest gebruikte warmtebronnen zijn grond, grondwater en buitenlucht.

Grond

- temperatuur: op 1 meter onder de grond tussen 4 en 17°C, afhankelijk van het seizoen;
  - onttrekking van warmte: horizontaal in de bodem ingegraven buizen netwerk. De vloeistof in de buizen leidt de warmte naar de warmtepomp;
  - winstfactor: schommelt naar gelang van de grondtemperatuur;
- temperatuur: op 5 à 7 meter diepte van 10 tot 12°C, de seizoensinvloed is bijna verdwenen;
  - onttrekking van warmte: verticaal geboord buizen net;
  - winstfactor: bijna gelijk gedurende het seizoen.

Grondwater

- temperatuur: constant 10 à 14°C;
- onttrekking van warmte: het water wordt opgepompt, geeft zijn warmte af in de warmtepomp en wordt terug in de grond gepompt;
- winstfactor: hoog en gelijk gedurende het volledige stookseizoen.

Buitenlucht

- temperatuur: wisselend;
- onttrekking van warmte: rechtstreeks aan buitenlucht (warmtepomp staat buiten);
- winstfactor: wisselend, afhankelijk van de buitentemperatuur.

Hoe geeft de warmtepomp haar warmte af?

De temperatuur van het verwarmingssysteem is meebepalend voor de winstfactor. Een veel gebruikte methode om een woning te verwarmen, is een centraal verwarmingssysteem met een watertemperatuur van 90°C (vertrektemperatuur) à 70°C (retourtemperatuur). Moderne verwarmingssystemen op lage temperatuur hebben een watertemperatuur van maximaal 55°C. Bij een warmtepomp ligt de maximumtemperatuur liefst op 35°C en maximaal op 45°C. Om een woning te verwarmen op die lage temperatuur, is voldoende isolatie en een verwarmingssysteem met een groot oppervlak nodig. Daarom wordt een warmtepomp bijna steeds gekoppeld aan vloerverwarming, muurverwarming of plafondverwarming. Die vormen van verwarming verhogen het comfort in huis door een gelijkmatige temperatuur en weinig luchtbeweging of tocht. Een rechtstreekse verbinding van de vloerverwarming (muurverwarming of plafondverwarming) aan de warmtebron (grond of water) maakt koelen in de zomer mogelijk zonder de warmtepomp in te schakelen, dus met een laag energiegebruik.

Een omkeerbare warmtepomp (bijvoorbeeld airconditioning) kan in de zomer de woning koelen door de woning zelf als warmtebron (lucht) te gebruiken en de overtollige warmte aan de omgeving af te geven. Hierbij gebruikt de warmtepomp ongeveer evenveel energie als bij verwarming. Dit is geen energiezuinige oplossing en wordt daarom niet aangemoedigd.

De warmtepomp kan ook zorgen voor sanitair warm water (lagere winstfactor).

Premie van uw netbeheerder

Uw netbeheerder geeft een premie voor de plaatsing van een warmtepomp in bestaande woningen en nieuwbouwwoningen met bouwaanvraag uiterlijk op 31/12/2013.

- De premie wordt als volgt berekend:
  - elektrische warmtepompen: 270 euro x ((0,87 x COP) - 2,5) x het nominaal totaal elektrisch vermogen bij verwarmen uitgedrukt in kWatt en vervolgens beperkt tot 1700 euro;
  - gaswarmtepompen: 270 euro x ((0,87 x COP) - 1) x het geïnstalleerd gasvermogen uitgedrukt in kWatt en vervolgens beperkt tot 1700 euro.

- Zowel de COP's als de vermogens gemeten volgens de testcondities in de onderstaande tabel.
- Zowel de hoogte van de premie als het maximum van de premie worden verdubbeld als de plaatsing van de warmtepomp het gevolg is van de volledige vervanging van de bestaande elektrische weerstandsverwarming, indien het betreffende gebouw al voor 1 januari 2006 op het elektriciteitsdistributienet is aangesloten met toepassing van het uitsluitend nachttarief.
  - De plaatsing moet gebeuren door een aannemer. De aanvraag is enkel geldig indien vergezeld van een attest van de aannemer met de vermelding van een aantal gegevens (zie aanvraagformulier op de website van uw netbeheerder).
  - De COP's voldoen minstens aan de criteria vermeld in de bijlage van de Beschikking van de Europese Commissie van 9 november 2007, tot vaststelling van de milieucriteria voor de toekenning van de Europese milieukeur aan elektrische, gas- of gasabsorptie warmtepompen (Publicatieblad van de Europese Unie van 20/11/2007), concreet:

elektrische warmtepomp				gaswarmtepomp			
gemeten volgens EN14511				gemeten volgens EN14511 of EN12309-2			
soort	min. COP	bron t°	afgifte t°	soort	min. COP	bron t°	afgifte t°
bodem / water	4,3	0°C	35°C	bodem / water	1,54	0°C	45°C
water / water	5,1	10°C	35°C	water / water	1,85	10°C	45°C
lucht / water	3,1	2°C	35°C	lucht / water	1,14	2°C	45°C
lucht / lucht	2,9	2°C	20°C	lucht / lucht	1,27	2°C	20°C
gemeten volgens CETIAT of EN15879				gemeten volgens CETIAT of EN15879			
soort	min. COP	bron t°	afgifte t°	soort	min. COP	bron t°	afgifte t°
directverdamping / water	4,3	0°C	35°C	directverdamping / water	1,54	0°C	45°C
directverdamping / directcondensatie	4,3	0°C	35°C	directverdamping / directcondensatie	1,54	0°C	45°C

- De warmtepomp is geïnstalleerd volgens de bestaande Belgische en internationale richtlijnen, normen, wetten en codes van goede praktijk ('Code van goede praktijk voor de toepassing van warmtepompsystemen in de woningbouw') en voldoet aan de relevante vereisten van de geharmoniseerde EU Directieven 'EU-Safety Standards' en 'EU Product Standards'. De warmteafgifte moet gebeuren via lage temperatuur radiatoren / convectoren of vloer- of muurverwarming op een maximumtemperatuur van 40°C. Waar geen richtlijnen, normen of wetten terzake beschikbaar zijn, worden evaluatierichtlijnen gebaseerd op internationaal aanvaarde referenties uit de vakliteratuur.
- Zwembadverwarming, geheel of gedeeltelijk, komt niet in aanmerking.
- De warmtepomp kan niet gebruikt worden als actieve koeling.
- Stuur bij uw premieaanvraag ook foto's met datumvermelding mee van na de installatie van de warmtepomp.

Voor de overige voorwaarden, contacteer uw netbeheerder.

Opgelet

Bent u van plan om een warmtepomp te plaatsen, neem dan vooraf contact op met de netbeheerder om na te gaan of uw elektrische aansluiting voldoende zwaar is voor de plaatsing van een warmtepomp.

Meer info: www.energiesparen.be/warmtepomp

1.8 Zonneboiler

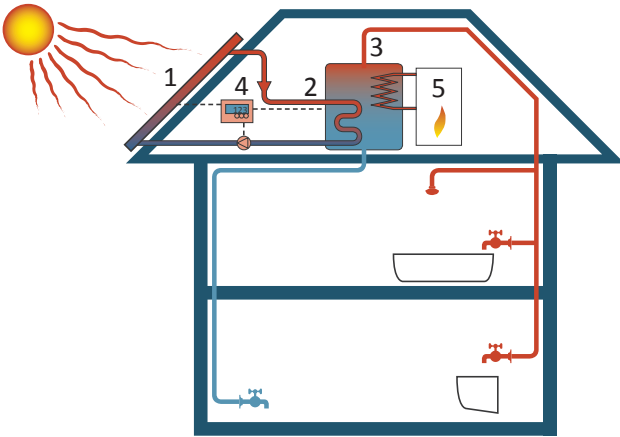
	hoogte premie	voor wie	welke woningen	voorwaarden
premie netbeheerder	550 euro per m², maximaal 2750 euro en maximaal 50 % van de factuur	Vlaams Gewest	bestaande woning en nieuwbouw met bouwaanvraag tot 31/12/2013	zie pagina 18
gemeentelijke premie	afhankelijk van de gemeente	± 70 gemeenten in Vlaanderen geven een extra premie, zie www.energiesparen.be		afhankelijk van de gemeente

Met een zonneboiler kunt u op een eenvoudige, milieuvriendelijke manier een groot deel van het warm water aanmaken door gebruik te maken van gratis zonnewarmte.

Hoe werkt een zonneboiler?

Een zonneboiler zet zonnestraling om in warmte en slaat die warmte op in een voorraadvat met water. Geeft de zon niet voldoende warmte, dan zorgt de naverwarming ervoor dat er altijd voldoende warm water beschikbaar is. De hoofdonderdelen van een zonneboiler zijn de zonnecollector, de leidingen, het voorraadvat, de regeling en de naverwarming.

- De zonnecollector vangt het invallende zonlicht op en zet het om in warmte. De collector geeft de warmte door aan een vloeistof die de zonnewarmte van de collector naar het opslagvat brengt.
- De vloeistof circuleert in de leidingen tussen de collector en het voorraadvat. De vloeistof neemt warmte op in de collector en geeft die af aan het water in het voorraadvat. De afgekoelde vloeistof wordt dan weer naar de collector gepompt om opnieuw op te warmen.
- Het voorraadvat zorgt ervoor dat de door de zon geproduceerde warmte wordt bijgehouden tot op het moment dat er warm water nodig is. Bij voldoende zonlicht kunnen de zonnecollectoren het water in het voorraadvat gemakkelijk opwarmen tot boven 60°C.
- De regeling schakelt de pomp aan zodra de zonnecollector warmer is dan het water in het voorraadvat. Ze beschermt eveneens tegen bevriezing en oververhitting.
- Als de zon niet voldoende warmte levert, zorgt de naverwarming ervoor dat de gewenste temperatuur bereikt wordt. Bij een duoboiler zit de naverwarming in het voorraadvat.

Wat kost een zonneboiler?

Een zonneboiler voor vier personen kost gemiddeld 4000 euro (exclusief BTW). Daartegenover staat dat uw jaarlijkse kosten voor het verwarmen van water nog maar de helft van vroeger zijn.

Enkele voorwaarden netbeheerders:

- De premieaanvraag is alleen geldig samen met een kopie van alle aankoopfacturen (geen offerte, leveringsbon, kasticket of pro-forma factuur) voor de levering en plaatsing van de zonneboiler met vermelding van het merk, het type van de zonneboiler, het aantal m² apertuuroppervlakte, het aantal liter opslagvat, de datum waarop de zonneboiler werd geplaatst en de prijs van de zonneboiler. De factuur mag geen betrekking hebben op zwembad-collectoren of andere systemen die geheel of gedeeltelijk voor zwembadverwarming worden gebruikt;
- Voor de premieberekening wordt gerekend met de apertuuroppervlakte van de nieuw geplaatste thermische zonnecollectoren. De apertuuroppervlakte staat vermeld bij de technische specificaties van de zonnecollector en wordt bepaald volgens de Europese norm NEN-EN12975;
- De plaatsing moet gebeuren door een aannemer. De aanvraag is enkel geldig indien vergezeld van een attest van de aannemer;
- De premie geldt enkel voor een zonneboiler voor de aanmaak van sanitair warm tapwater, eventueel in combinatie met woningverwarming;
- Indien de collector deel uitmaakt van een fabrieksmatig geproduceerd systeem, dan moet deze een systeemtest volgens EN12976 of volgens EN/TS 12977 hebben ondergaan. Indien de collector geen deel uitmaakt van een fabrieksmatig geproduceerd systeem, moet deze een Solar Keymark bezitten;
- Fabrieksmatig geproduceerde systemen zijn gemarkeerd conform EN 12976-1;
- De inhoud van het boilervat moet minstens 40 liter per vierkante meter apertuuroppervlakte bedragen ingeval van vlakkeplaatcollectoren en minstens 55 liter per vierkante meter apertuuroppervlakte bedragen ingeval van buiscol-lectoren;
- Uitbreiding van een bestaand thermisch zonnecollectorsysteem met bijkomende panelen komt niet in aanmerking;
- Vervanging van een bestaand thermisch zonnecollectorsysteem door een nieuw thermisch zonnecollectorsysteem komt niet in aanmerking;
- Enkel indien er voor de plaatsing van de thermische zonnecollectoren al een elektrische boiler aanwezig was die instond voor de volledige productie van het sanitair warm water, wordt naverwarming uitsluitend op basis van elektrische weerstandsverwarming aanvaard;
- Er is aan de eindgebruiker een aparte handleiding in het Nederlands overhandigd die conform is met EN 12976-1. Aan de eindgebruiker is een onderhoudschecklist in het Nederlands overhandigd;
- De producten genieten van een waarborg: minstens 10 jaar op de werking van de collector, 5 jaar op de boiler en 2 jaar op de andere onderdelen;
- De aanvraag is enkel geldig indien vergezeld van een kopie van de schriftelijke rapportering van de technische controle die door het installatiebedrijf bij de indienstneming van de installatie werd uitgevoerd en een kopie van de opbrengstberekeningen van het installatiebedrijf;
- Stuur bij de premieaanvraag ook foto's met datumvermelding mee van de installatie van de zonneboiler, waarbij ook de woning waarop de collectoren werden geplaatst duidelijk in beeld wordt gebracht.

Meer info: www.energiesparen.be/zonneboiler

1.9 Fotovoltaïsche zonnepanelen

Met fotovoltaïsche zonnepanelen kunt u op een milieuvriendelijke manier zelf elektriciteit produceren met de zon. In-vesteer eerst in een degelijke isolatie van de woning en een verwarmingsinstallatie met een hoog rendement, en pas dan in fotovoltaïsche zonnepanelen.

Hoe werkt fotovoltaïsche zonne-energie?

Een zonnecel zet invallend zonlicht rechtstreeks om in elektriciteit. Een zonnecel bestaat uit een dun laagje silicium met aan de bovenkant een negatieve en aan de onderkant een positieve lading, beschermd tussen twee glasplaten. De energie van het zonlicht brengt - via een elektrische toepassing - stroom op gang van de bovenkant van de zonnecel naar de metalen onderkant.

Door zonnecellen met elkaar te verbinden in een PV-paneel en vervolgens PV-panelen aan elkaar te schakelen, ontstaat een PV-installatie die voldoende elektriciteit kan leveren en bestand is tegen alle weersomstandigheden. Bij netgekoppelde PV-panelen zet een omvormer de gelijkspanning van de PV-panelen om in wisselstroom. Die wisselstroom of elektriciteit gaat rechtstreeks naar de toestellen in huis. Als uw PV-panelen op een bepaald ogenblik meer stroom produceren dan u nodig hebt, stroomt elektriciteit naar het elektriciteitsnet. De elektriciteitsmeter zal op dat moment terugdraaien. 's Nachts en op donkere dagen, of als u meer stroom nodig hebt dan uw PV-panelen kunnen leveren, gebruik u stroom van het net.

Wat brengt het op?

In Vlaanderen produceert een PV-installatie van 1 kWp gemiddeld ongeveer 900 kWh groene elektriciteit per jaar. Een PV-installatie van 1 kWp neemt, onder meer afhankelijk van het type, zo'n 7 tot 10 m² goed georiënteerd en schaduwvrij dak in.

Het gemiddelde elektriciteitsverbruik van een gezin in Vlaanderen bedraagt 3500 à 4000 kWh per jaar. Om die elektriciteit te produceren met fotovoltaïsche zonnepanelen is dus een installatie met een oppervlakte van 30 tot 45 m² nodig.

Wie zonnepanelen plaatst, doet een interessante investering. Terwijl de opbrengst is gestegen, is de prijs van de panelen over de laatste vijf jaar met 65% gedaald. Wie intekent op een groepsaankoop doet vaak nog een voordeel van 20%.

Wat kost een fotovoltaïsch systeem?

De investeringskosten voor netgekoppelde PV-systemen bedragen nu, zonder BTW, ongeveer 1200 à 1500 euro per kW-piek. De kostprijs vertoont internationaal een gestaag dalende trend met 5 à 10% per jaar en hangt samen met de ontwikkeling van de markt, de technologische evolutie en de grootte van de bestelling bij de producent.

Terugverdientijd?

De calculator op www.energiesparen.be/energiewinst maakt het u eenvoudig om de werkelijke kostprijs, de terugverdientijd en de milieuwinst voor een PV-installatie op uw dak te berekenen.

Steun voor zonnepanelen

Momenteel geven minder dan 10 gemeenten in Vlaanderen nog een extra subsidie.

Meer info: www.energiesparen.be/zonnepanelen

Op zoek naar een goede installateur voor hernieuwbare energie? Kies er een met een certificaat van bekwaamheid!

Wie wil investeren in zonnepanelen, een zonneboiler, warmtepomp of pelletketel vertrouwt beter niet blind op de goedkoopste offerte. Het juist berekenen en plaatsen van zo'n installatie is weggelegd voor ervaren, bekwame vaklui.

Om erop toe te zien dat installateurs goed opgeleid worden en de installaties volgens de regels van de kunst geplaatst worden, hebben de drie gewesten samen een certificatiesysteem voor installateurs uitgewerkt.

Het certificaat is (nog) niet verplicht. Installateurs met een certificaat vinden het zelf belangrijk om hun klanten een installatie aan te bieden die tegelijk goed berekend is en geplaatst is volgens de regels van de kunst.

Op de website www.energiesparen.be/installateur vindt u meer informatie en het overzicht van de gecertificeerde installateurs voor elk van de categorieën.

Vakbekwaamheid binnen het installatiebedrijf

Een stap verder dan de certificering van personen is de certificering van bedrijven. In België bestaat er het bedrijfslabel van QUEST en Construction Quality. Installatiebedrijven die over dit bedrijfslabel beschikken, hebben installateurs met een certificaat van bekwaamheid in dienst, ondergaan steekproefgewijs installatie-audits en beschikken over een gecontroleerd klachtenbehandelingssysteem.

Installatiebedrijven met het label van QUEST en Construction Quality worden jaarlijks gecontroleerd door een onafhankelijke en onpartijdige organisatie. Ze moeten hun vakbekwaamheid bewijzen en kunnen hun label verliezen als ze niet langer aan de strenge vereisten voldoen.

QUEST en Construction Quality hebben ondertussen de eerste installateurs van zonnepanelen, zonneboilers en warmtepompen gelabeld.

De lijst met de gelabelde installatiebedrijven vindt u terug op www.okbyquest.be, naast tips om een installateur te kiezen en andere nuttige informatie.

2 Premies in nieuwbouwwoningen

2.1 Nieuwbouw met laag E-peil

nieuwbouw*	premie	
woning (bouwaanvraag 1 januari 2014 t/m 31 december 2014)	E40 of lager	1800 euro voor E40 + 50 euro extra per E-peilpuntverbetering
woning (bouwaanvraag 1 januari 2015 t/m 31 december 2015)	E30 of lager	1800 euro voor E30 + 50 euro extra per E-peilpuntverbetering
woning (bouwaanvraag 1 januari 2016 t/m 31 december 2016)	E20 of lager	1800 euro voor E20 + 50 euro extra per E-peilpuntverbetering
appartement (bouwaanvraag 1 januari 2014 t/m 31 december 2014)	E40 of lager	800 euro voor E40 + 30 euro extra per E-peilpuntverbetering
appartement (bouwaanvraag 1 januari 2015 t/m 31 december 2015)	E30 of lager	800 euro voor E30 + 30 euro extra per E-peilpuntverbetering
appartement (bouwaanvraag 1 januari 2016 t/m 31 december 2016)	E20 of lager	800 euro voor E20 + 30 euro extra per E-peilpuntverbetering

(*) raadpleeg uw netbeheerder voor bouwaanvragen van voor 1 januari 2014

Sinds 2006 is de energieprestatieregelgeving van kracht. Alle woningen waarvoor een aanvraag om te bouwen of te verbouwen wordt ingediend, moeten een bepaald niveau van thermische isolatie en energieprestatie behalen. In een nieuwbouwwoning is bovendien een minimale en gecontroleerde ventilatie nodig. Nieuwbouwwoningen moeten een bepaalde energieprestatie halen. Die prestatie wordt uitgedrukt in een E-peil.

Voor bouwaanvragen in 2016 mag het wettelijke E-peil maximaal E50 bedragen. Heel wat woningen realiseren al een veel beter E-peil. Voor bouwaanvragen tot en met 31 december 2016 krijgt u een E-peilpremie vanaf E20 of lager. De premie varieert per E-peilpunt. Met andere woorden hoe lager het E-peil, hoe hoger de premie. De E-peilpremie moet aangevraagd worden binnen de 12 maanden na de datum van uitgifte van het energieprestatiecertificaat. Als de nieuwe woning of wooneenheid het gevolg is van een volledige afbraak en heropbouw van een of meerdere bestaande woningen of wooneenheden, worden de E-peilpremies, verdubbeld.

Voor bouwaanvragen vanaf 2017 worden geen premies meer voorzien voor nieuwbouwwoningen met een laag E-peil. De korting op de onroerende voorheffing (zie hieronder) loopt wel verder.

2.2 Korting onroerende voorheffing voor verlaagd E-peil

Nieuwbouwwoningen die veel energiezuiniger zijn dan de eisen op het ogenblik van de bouwaanvraag kunnen genieten van een korting op de onroerende voorheffing. De korting is afhankelijk van het jaar van bouwaanvraag en het behaalde E-peil.

nieuwbouwwoningen		
bouwaanvragen tot eind 2012	20 % korting bij een E-peil van maximaal E60, gedurende 10 jaar	40 % korting bij een E-peil van maximaal E40, gedurende 10 jaar
bouwaanvragen in 2013	50 % korting bij een E-peil van maximaal E50, gedurende 5 jaar	100 % korting bij een E-peil van maximaal E30, gedurende 5 jaar
bouwaanvragen in 2014 en 2015	50 % korting bij een E-peil van maximaal E40, gedurende 5 jaar	100 % korting bij een E-peil van maximaal E30, gedurende 5 jaar
bouwaanvragen vanaf 1/1/2016	50 % korting bij een E-peil van maximaal E30, gedurende 5 jaar	100 % korting bij een E-peil van maximaal E20, gedurende 5 jaar

2.3 Zonneboiler of warmtepomp

De netbeheerders (Eandis of Infrax) geven een premie voor de plaatsing van een zonneboiler of een warmtepomp in bestaande woningen en nieuwbouwwoningen met bouwaanvraag uiterlijk op 31/12/2013.

Voor de voorwaarden en de premiehoogte verwijzen we naar 1.7 (pagina 14) en 1.8 (pagina 17).

3 Energielening

Wat is een energielening?

Met een energielening kunt u werken financieren waardoor u energie zal besparen in uw bestaande woning of om uw nieuwbouwproject nog energiezuiniger te maken. U kunt maximum 10.000 euro lenen. Dit bedrag moet terugbetaald worden over een periode van 5 jaar. De intrest bedraagt 0% of 2%. Opgepast: geld lenen kost ook geld.

U kunt een energielening aanvragen bij een Energiehuis of een Lokale Entiteit voor uw gemeente. U hoeft dus niet via uw bankinstelling te lenen. U kunt enkel een energielening aanvragen als er voor uw gemeente zo'n Energiehuis is. Er zijn Energiehuizen in quasi alle Vlaamse gemeenten.

Intrest 0% of 2%?

In principe bedraagt de intrest 2%. Voor bepaalde (kwetsbare) doelgroepen, is de lening renteloos. Dit wil zeggen dat de intrest 0% bedraagt. Het gaat om volgende doelgroepen :

- personen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds (klevertje eindigt op 1);
- personen met een jaarlijks bruto gezinsinkomen lager dan 17.649,88 euro, verhoogd met 3267,47 euro per gezinslid dat niet de aanvrager is;
- personen die in schuldbemiddeling zitten en die hun verwarmingsfactuur niet kunnen betalen;
- personen die het OCMW begeleidt omdat ze de facturen voor gas en elektriciteit niet kunnen betalen;
- eigenaars die hun woning verhuren via een SVK (sociaal verhuurkantoor) aan mensen uit deze doelgroep.

Welke werken kunt u betalen met uw energielening?

U kunt een energielening krijgen voor quasi alle energiebesparende investeringen. Sommige investeringen zijn onderworpen aan specifieke energieprestaties. Bij alle werken wordt verondersteld dat deze uitgevoerd worden door een aannemer, zodat er ook een aannemersgarantie is op de kwaliteit van uitvoering. Enkel in geval van dak- of zoldervloerisolatie kan u de werken zelf uitvoeren.

1. Dak- of zoldervloerisolatie
2. Hoogrendementsbeglazing (ook in deuren en poorten)
3. Muurisolatie
4. Vloerisolatie
5. Luchtdichting en luchtdichtheidstest (enkel in combinatie met andere maatregelen)
6. Energiezuinig ventilatiesysteem type C of D.
7. Zuinige verwarmingsinstallatie (o.a. condensatieketel, warmtepomp, pelletketel of -kachel, brandstofcellen, ...)
8. Fotovoltaïsche zonnepanelen (op voorwaarde dat het dak goed is geïsoleerd, er geen enkel glas meer is en de woning al over een hoogrendementsverwarming beschikt)
9. Zonneboiler, warmtepompboiler of ander zuinig systeem voor sanitair warm water
10. Relighting of relamping (voornamelijk in de gemene delen van appartementsgebouwen)
11. Energiezuinige huishoudtoestellen (enkel voor sociale doelgroep die aan 0% kan lenen, altijd in combinatie met een energiescan)
12. Energieaudit (enkel in combinatie met 1 van de vorige maatregelen)

Raadpleeg steeds uw Energiehuis voor de volledige voorwaarden.

Is een energielening mogelijk bij een nieuwbouwwoning?

Ook in een nieuwbouwwoning waarvoor nog geen definitieve EPB-aangifte werd ingediend, kunt u voor de meeste van de bovenstaande werken een energielening afsluiten. Een belangrijke bijkomende voorwaarde is het realiseren van een E30 woning (Bijna-energie neutraal niveau of BEN-niveau).

Wie kan een energielening afsluiten?

Iedereen kan een energielening krijgen voor een woning die hij / zij bewoont of verhuurt. Het moet steeds gaan over een hoofdverblijfplaats voor een natuurlijk persoon.

De personen die kunnen genieten van de 0% rentevoet (zie hoger), kunnen in bepaalde gevallen genieten van extra begeleiding bij de uitvoering van de werken.

Ze krijgen gratis hulp om:

- te bepalen welke werken moeten worden uitgevoerd;
- prijsoffertes aan te vragen;
- een aannemer te kiezen;
- de werken op te volgen;
- premies en subsidies aan te vragen.

Wat is een Energiehuis?

Een Energiehuis (voorheen lokale entiteit) is een gemeentelijke instelling of een samenwerking tussen verschillende gemeenten die een uitgebreid aanbod hebben aan diensten om u advies te geven inzake energiebesparing en om u op weg te helpen om uw energiefactuur onder controle te houden. Via een Energiehuis kunt u ook een energielening afsluiten tegen een zeer voordelig rentetarief. In sommige gevallen kunnen ze eveneens offertes van aannemers opvragen, de werken begeleiden en u begeleiden voor het aanvragen van subsidies.

Andere leningen?

Naast de energielening zijn er nog andere kanalen om een sociale lening af te sluiten om uw woning te bouwen, te kopen of te verbouwen. Een sociale lening kunt u aanvragen bij:

- De Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW): www.vlaamsewoonlening.be
- Het Vlaams Woningfonds (VWF): www.vlaamswoningfonds.be
- Erkende kredietmaatschappijen (EKM): www.sociaal-woonkrediet.be

4 Andere premies en voordelen

4.1 Acties voor beschermde klanten

Naast de acties die voor iedere huishoudelijke afnemer gelden, leveren de netbeheerders extra inspanningen voor beschermde klanten. De beschermde klanten zijn de personen die recht hebben op de sociale maximumprijzen voor elektriciteit en aardgas.

Zo geven alle netbeheerders een 50% hogere tegemoetkoming voor de premies in bestaande woningen (behalve de condensatieketel voor beschermde afnemers) en 20% voor de E-peilpremie. Daarenboven hebben alle beschermde klanten jaarlijks recht op één kortingbon van 150 euro die ze kunnen gebruiken voor de aankoop van een energiezuinige koelkast of wasmachine.

Daarnaast kunnen beschermde klanten een premie krijgen van 800 euro bij de plaatsing van een individuele condensatieketel op aardgas of stookolie ter vervanging van een verouderde verwarmingsinstallatie in een bestaande woning (zie ook pagina 13).

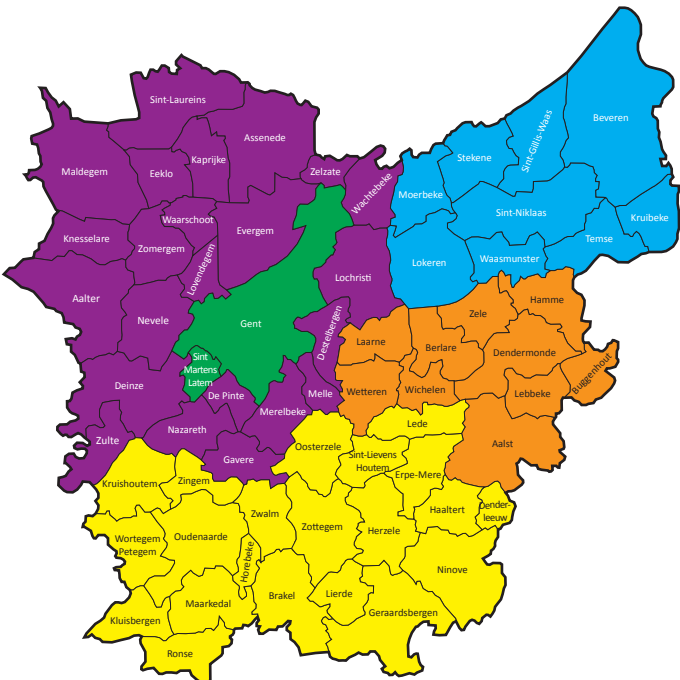
Voor meer informatie over de inspanningen van uw netbeheerder voor beschermde klanten kunt u contact opnemen met de REG-adviseur van uw netbeheerder.

Wie contacteren ?

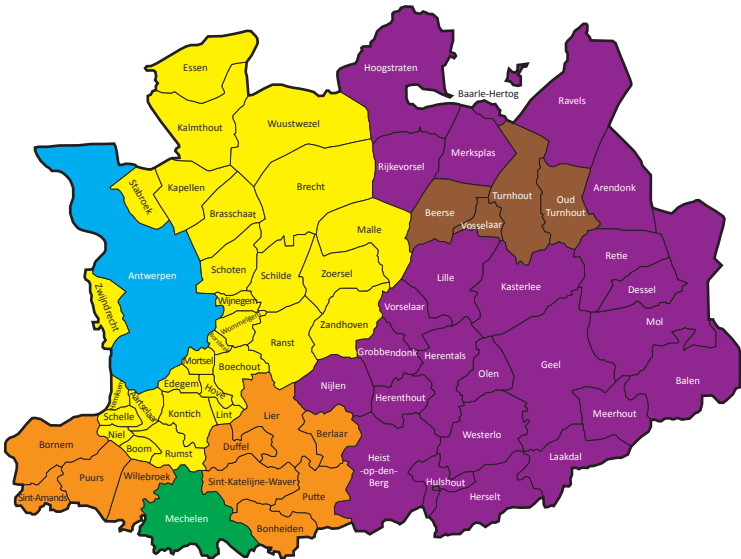
Provincie West-Vlaanderen

Energiehuis W13	056 24 49 01
www.kortrijk.be/producten/leningen-voor-energiebesparing	energie@ocmwkortrijk.be
De schakelaar	050 32 64 43
www.deschakelaar.be	info@deschakelaar.be
WVI	050 36 71 71
www.wvi.be	vlaamseenergielening@wvi.be
AG EOS	059 33 91 30
www.eos-oostende.be	eos@oostende.be
Energielening Westhoek	0491 37 49 83
www.energieleningwesthoek.be	info@energieleningwesthoek.be

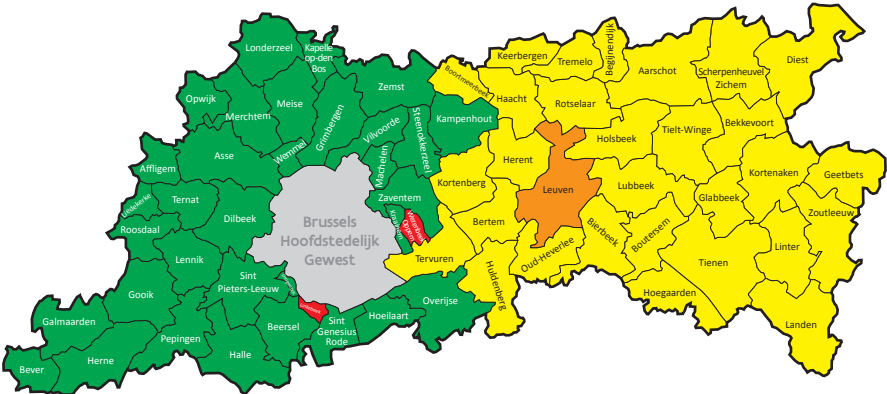
Provincie Oost-Vlaanderen

Beheer Energie Aalst	0800 93 030
www.vzwbea.be	info@vzwbea.be
SOLVA	053 64 65 21
www.so-lva.be	evelyne.goossens@so-lva.be
vzw REGent	09 218 75 90
www.vzwregent.be	info@vzwREGent.be
Interwaas	03 780 52 00
www.interwaas.be	energieleningen@interwaas.be
Veneco	09 218 99 12
www.veneco.be	vea@veneco.be

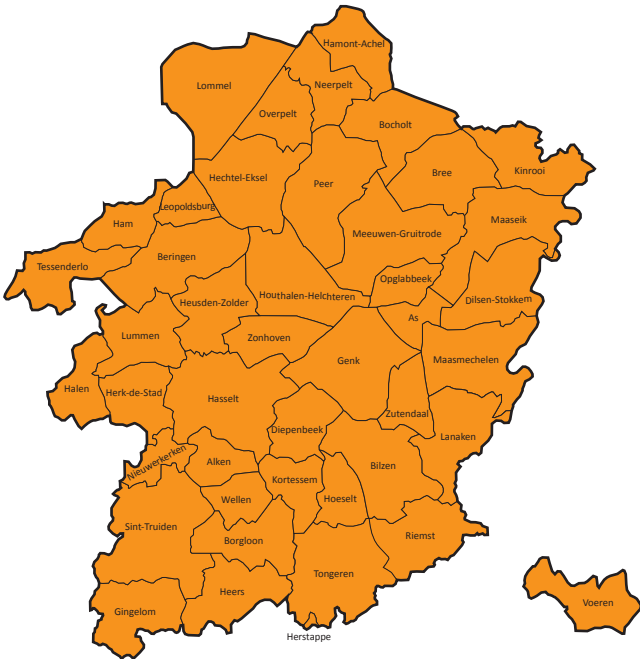
Provincie Antwerpen

IGEMO	015 29 47 57
www.igemo.be	energielening@igemo.be
IGEAN dienstverlening	03 350 08 11
www.igean.be	energielening@igean.be
Energiepunt Mechelen	015 29 78 92
www.mechelen.be/energiepunt	energiepunt@mechelen.be
Energiebesparingsfonds Antwerpen	03 217 08 45
www.ecohuis.antwerpen.be	energiebesparingsfonds@stad.antwerpen.be
IOK	014 57 42 79
www.iok.be	ellen.vanhoudt@iok.be
Samenwerkingsverband Stadsregio Turnhout	014 88 92 55
www.stadsregioturnhout.be	energielening@turnhout.be

Provincie Vlaams-Brabant

Pendule cvba-so	016 65 91 52
www.leuven.be/leven/premies/pendule	info@pendule-leuven.be
IGO	016 31 18 66
www.igo.be	johan.eyben@igo.be
3WPlus Energie	02 451 53 85
www.3wplus.be/energielening	info@3wplus.be
geen energielening beschikbaar	

Provincie Limburg

cvba SO Duwolim	011 42 24 10
www.duwolim.be	duwolim@onesto.vlaanderen

4.2 Energiescan

De netbeheerders voeren energiescans uit bij bepaalde groepen kwetsbare huishoudens. De netbeheerder moet daarvoor samenwerken met de gemeenten (maar de gemeenten zijn niet verplicht om mee te werken).

Bij een energiescan zoekt een adviseur in de woning naar mogelijkheden om energie te besparen. De bewoners krijgen energiebesparende tips die meteen toe te passen zijn. Waar nuttig, plaatst de energiescanner gratis energiebesparende materialen (zoals een spaardouchekop, spaarlampen, radiatorfolie, buisisolatie) ter waarde van 20 euro. De bewoner ontvangt een verslag met energietips en verdere besparingsmogelijkheden. Na deze basisscan, kan nog een opvolgscan aangevraagd worden. Deze scan is een opvolging van de basisscan en stelt eventuele bijkomende aanpassingen voor. Dat kunnen kleine energiebesparende maatregelen zijn, maar ook begeleiding bij grotere energiebesparende maatregelen, zoals het plaatsen van hoogrendementsbeglazing, dakisolatie of een energiezuinige verwarmingsinstallatie, is mogelijk.

Voor meer informatie kunt u terecht op:

Voor het werkingsgebied van Infrax: www.energiescans.be of bel 078 35 30 20
Voor het werkingsgebied van Eandis: www.gratisenergiescan.be of bel 078 35 35 34

4.3 Premies van uw gemeente- of provinciebestuur

Informeer steeds bij uw gemeente- of provinciebestuur naar eventuele energiepremies.

Op www.energiesparen.be/subsidies vindt u een recent overzicht van alle energiepremies die in een bepaalde gemeente gegeven worden, als de gemeente aan het Vlaams Energieagentschap heeft gemeld welke premies ze uitreikt.

Meer informatie: contacteer uw gemeente- of provinciebestuur.

4.4 Premie voor elektrische voertuigen

Energiezuinig wonen en energiezuinige mobiliteit gaan hand in hand. Vanaf 1 januari 2016 tot en met 31 december 2019 wordt een aanmoedigingspremie gegeven aan natuurlijke personen die nu investeren in een nieuwe elektrische wagen of in voertuigen op brandstofcellen. De premie loopt op tot 5000 euro, afhankelijk van de cataloguswaarde. Jaarlijks verlaagt de maximale premiehoogte.

Enkele belangrijke voorwaarden op een rijtje:

- Nieuwe wagens besteld vanaf 01/01/2016.
- Wagen wordt ingeschreven in het Vlaams Gewest.
- Premie enkel voor natuurlijke personen, niet voor leasingwagens of bedrijfswagens. Ieder natuurlijk persoon heeft recht op maximum één premie.
- Uitsluitend voor 100 % elektrische voertuigen of voertuigen met brandstofcellen op waterstof (zero-emissie voertuigen die behoren tot de categorieën M1 en N1).
  - Wagens van categorie M1 (voertuigen die ontworpen en gebouwd zijn voor het vervoer van passagiers en die tenminste vier wielen hebben en maximaal acht zitplaatsen, die van de bestuurder niet meegerekend).
  - Lichte bestelwagens van categorie N1 (voertuigen die ontworpen en gebouwd zijn voor het vervoer van goederen en die tenminste vier wielen hebben en een maximummassa van ten hoogste 3,5 ton).
- Hybride wagens, plug-in hybrides en wagens op CNG komen niet in aanmerking.
- Wagen minstens 3 jaar behouden.
- Verplicht registreren van je bestelling in de vea-webmodule, uiterlijk 1 maand na bestelling om in aanmerking te komen voor de premie. Levering van bewijsstukken van de eerste inschrijving van de wagen, uiterlijk 12 maand na bestelling en maximaal 3 maand na de eerste inschrijving. De premie wordt pas daarna uitbetaald door het VEA.

Meer informatie en aanvragen van de premie: www.energiesparen.be/ZEV

Bijlage 1: aanvraagprocedure voor de premies van de netbeheerder

STAP 1 Ga na wie uw netbeheerder is.

In de lijst achteraan in deze brochure (pagina's 28 en 29) kunt u nagaan wie in uw gemeente de elektriciteitsdistributienetbeheerder is: Eandis of Infrax.

STAP 2 Ga na waarvoor uw netbeheerder 2016 premies toekent.

Op pagina 5 van deze brochure krijgt u een overzicht van de premies voor bestaande woningen, woongebouwen en wooneenheden. Deze moeten al aangesloten zijn op het distributienet voor 01/01/2006. Indien de aansluiting dateert van na 01/01/2006 en de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning is van voor 01/01/2006, zijn de isolatiepremies eveneens geldig mits hiervan een bewijs wordt meegeleverd. Op pagina 21 vindt u de premies voor nieuwbouwwoningen.

Opgepast: Bekijk ook op pagina 3 'Energiepremies van de netbeheerders worden hervormd'.

STAP 3 Neem contact op met uw netbeheerder voor u de investering uitvoert.

De premie vraagt u rechtstreeks aan bij uw netbeheerder. Hij kan u bovendien de precieze informatie bezorgen over de hoogte van de premie en over de toekenningsvoorwaarden. Uw netbeheerder kan u eveneens een aanvraagformulier bezorgen. Dat aanvraagformulier vindt u ook op de website van uw netbeheerder. De voorwaarden die vermeld staan op de aanvraagformulieren zijn bindend. Bekijk die voorwaarden grondig voor u met de werkzaamheden start. Voor heel wat investeringen moet u ook foto's meesturen als bewijsmateriaal. Deze brochure vermeldt niet alle voorwaarden in detail.

	telefoon	e-mail	website
Eandis*	078 35 35 34	reg@eandis.be	www.eandis.be
Infrax**	078 35 30 20	premies@infrax.be	www.infrax.be

(*) Onder Eandis vallen Gaselwest, Imea, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas.

(**) Onder Infrax vallen Infrax West, Inter-Energa, Iveg en PBE.

STAP 4 Vraag uiterlijk 12 maanden na de factuurdatum uw premie aan bij uw netbeheerder (bij voorkeur online).

U kunt uiterlijk tot 12 maanden na de factuur uw premie aanvragen bij uw netbeheerder. Hebt u meerdere facturen per maatregel, voeg deze dan samen tot 1 aanvraag.

In geval van nieuwbouw heeft u vanaf de datum van de EPB-aangifte 12 maanden de tijd om uw E-peilpremie aan te vragen. Indien u de premie online aanvraagt, dan wordt deze sneller uitbetaald.

Wat met appartementen?

Bij woongebouwen in gedwongen mede-eigendom komt de premie toe aan de vereniging van mede-eigenaars voor werkzaamheden aan de gemeenschappelijke delen en aan de individuele eigenaar, (ver)huurder of vruchtgebruiker, voor werkzaamheden aan de private delen.

In geval van investeringen in gemeenschappelijke delen dient de aanvraag te gebeuren door de vereniging van mede-eigenaars.

In geval van een gezamenlijke investering en factuur voor werkzaamheden aan private delen kan, mits schriftelijk akkoord van alle individuele investeerders, de vereniging van mede-eigenaars de premieaanvraag indienen.

Bijlage 2 : alfabetische lijst van de gemeenten en hun netbeheerder

Onder Eandis vallen Gaselwest, Imea, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas. Onder Infrax vallen Infrax West, Inter-Energa, IVEG en PBE.

A-B	
Aartselaar	EANDIS
Aalst	EANDIS
Aalter	EANDIS
Aarschot	EANDIS
Affligem	EANDIS
Alken	INFRAX
Alveringem	EANDIS
Antwerpen	EANDIS (Antwerpen, Berchem, Berendrecht, Borgerhout, Deurne, Ekeren, Lillo, Merksem, Wilrijk, Zandvliet)
Antwerpen	INFRAX
(Hoboken, Kiel)	
Anzegem	EANDIS
Ardooi	EANDIS
Arendonk	EANDIS
As	INFRAX
Asse	EANDIS
Assenede	EANDIS
Avelgem	EANDIS
Baarle-Hertog	EANDIS
Balen	EANDIS
Beernem	EANDIS
Beerse	EANDIS
Beersel	EANDIS
Begijnendijk	INFRAX
Bekkevoort	INFRAX
Beringen	INFRAX
Berlaar	EANDIS
Berlare	EANDIS
Bertem	EANDIS
Bever	EANDIS
Beveren	EANDIS
Bierbeek	EANDIS
Bilzen	INFRAX
Blankenberge	EANDIS
Bocholt	INFRAX
Boechout	INFRAX
Bonheiden	EANDIS
Boom	EANDIS
Boortmeerbeek	EANDIS
Borgloon	INFRAX
Bornem	EANDIS
Borsbeek	EANDIS
Boutersem	EANDIS
Brakel	EANDIS
Brasschaat	EANDIS
Brecht	EANDIS
Bredene	EANDIS
Bree	INFRAX
Brugge	EANDIS
Buggenhout	EANDIS

D-H	
Damme	EANDIS
De Haan	EANDIS
De Panne	EANDIS
De Pinte	EANDIS
Deerlijk	EANDIS
Deinze	EANDIS
Denderleeuw	EANDIS
Dendermonde	EANDIS
Dentergem	EANDIS
Dessel	EANDIS
Destelbergen	EANDIS
Diepenbeek	INFRAX
Diest	INFRAX
Diksmuide	INFRAX
Dilbeek	EANDIS
Dilsen-Stokkem	INFRAX
Drogenbos	EANDIS
Duffel	EANDIS
Edegem	EANDIS
Eeklo	EANDIS
Erpe-Mere	EANDIS
Essen	INFRAX
Evergem	EANDIS
Galmaarden	INFRAX
Gavere	EANDIS
Geel	EANDIS
Geetbets	INFRAX
Genk	INFRAX
Gent	EANDIS
Geraardsbergen	EANDIS
Gingelom	INFRAX
Gistel	INFRAX
Glabbeek	INFRAX
Gooik	INFRAX
Grimbergen	EANDIS
Grobbendonk	EANDIS
Haacht	EANDIS
Haaltert	EANDIS
Halen	INFRAX
Halle	EANDIS
Ham	INFRAX
Hamme	EANDIS
Hamont-Achel	INFRAX
Harelbeke	INFRAX
Hasselt	INFRAX
Hechtel-Eksel	INFRAX
Heers	INFRAX
Heist-op-den-berg	EANDIS
Hemiksem	INFRAX
Herent	EANDIS
Herentals	EANDIS
Herenthout	EANDIS
Herk-de-Stad	INFRAX
Herne	INFRAX

H-L	
Herselt	EANDIS
Herstappe	INFRAX
Herzele	EANDIS
Heusden-Zolder	INFRAX
Heuveland	EANDIS
Hoegaarden	EANDIS
Hoeilaart	EANDIS
Hoeselt	INFRAX
Holsbeek	INFRAX
Hooglede	INFRAX
Hoogstraten	EANDIS
Horebeke	EANDIS
Houthalen-Helchteren	INFRAX
Houthulst	EANDIS
Hove	EANDIS
Huldenberg	EANDIS
Hulshout	EANDIS
Ichtegem	EANDIS
Ieper	EANDIS
Ingelmunster	EANDIS
Izegem	INFRAX
Jabbeke	INFRAX
Kalmthout	EANDIS
Kampenhout	INFRAX
Kapellen	INFRAX
(met uitzondering van de wijk Hoogboom)	
Kapellen	EANDIS
(wijk Hoogboom)	
Kapelle-op-den-Bos	EANDIS
Kaprijke	EANDIS
Kasterlee	EANDIS
Keerbergen	EANDIS
Kinrooi	INFRAX
Kluisbergen	EANDIS
Knesselare	EANDIS
Knokke-Heist	EANDIS
Koekelare	INFRAX
Koksijde	EANDIS
Kontich	EANDIS
Kortemark	INFRAX
Kortenaken	INFRAX
Kortenbergh	EANDIS
Kortesseem	INFRAX
Kortrijk	EANDIS
Kraainem	EANDIS
Kruibeke	EANDIS
Kruishoutem	EANDIS
Kuurne	EANDIS
Laakdal	INFRAX
Laarne	EANDIS
Lanaken	INFRAX
Landen	INFRAX

L-N	
Langemark-Poelkapelle	EANDIS
Lebbeke	EANDIS
Lede	EANDIS
Ledegem	INFRAX
Lendelede	INFRAX
Lennik	EANDIS
Leopoldsburg	INFRAX
Leuven	EANDIS
Lichtervelde	EANDIS
Liedekerke	EANDIS
Lier	EANDIS
Lierde	EANDIS
Lille	EANDIS
Linkebeek	EANDIS
Lint	EANDIS
Linter	INFRAX
Lochristi	EANDIS
Lokeren	EANDIS
Lommel	INFRAX
Londerzeel	EANDIS
Lo-Reninge	EANDIS
Lovendegem	EANDIS
Lubbeek	INFRAX
Lummen	INFRAX
Maarkedal	EANDIS
Maaseik	INFRAX
Maasmechelen	INFRAX
Machelen	EANDIS
Maldegem	EANDIS
Malle	EANDIS
Mechelen	EANDIS
Meerhout	EANDIS
Meeuwen-Gruitrode	INFRAX
Meise	EANDIS
Melle	EANDIS
Menen	EANDIS
Merchtem	EANDIS
Merelbeke	EANDIS
Merksplas	INFRAX
Mesen	EANDIS
Meulebeke	EANDIS
Middelkerke	INFRAX
Moerbeke	EANDIS
Mol	EANDIS
Moorslede	EANDIS
Mortsel	EANDIS
Nazareth	EANDIS
Neerpelt	INFRAX
Nevele	EANDIS
Niel	INFRAX
Nieuwerkerken	INFRAX
Nieuwpoort	EANDIS

N-S	
Nijlen	INFRAX
Ninove	EANDIS
Olen	EANDIS
Oostende	EANDIS
Oosterzele	EANDIS
Oostkamp	EANDIS
Oostrozebeke	EANDIS
Opglabbeek	INFRAX
Opwijk	EANDIS
Oud-Heverlee	INFRAX
Oudenaarde	EANDIS
Oudenburg	INFRAX
Oud-Turnhout	EANDIS
Overijse	EANDIS
Overpelt	INFRAX
Peer	INFRAX
Pepingen	INFRAX
Pittem	EANDIS
Poperinge	EANDIS
Putte	EANDIS
Puurs	EANDIS
Ranst	EANDIS
Ravels	EANDIS
Retie	EANDIS
Riemst	INFRAX
Rijkevorsel	EANDIS
Roeselare	EANDIS
Ronse	EANDIS
Roosdaal	EANDIS
Rotselaar	EANDIS
Ruiselede	EANDIS
Rumst	EANDIS
Schelle	EANDIS
Scherpenheuvel-Zichem	EANDIS
Schilde	EANDIS
Schoten	EANDIS
Sint-Amands	EANDIS
Sint-Genesius-Rode	EANDIS
Sint-Gillis-Waas	EANDIS
Sint-Katelijne-Waver	EANDIS
Sint-Laureins	EANDIS
Sint-Lievens-Houtem	EANDIS
Sint-Martens-Latem	EANDIS
Sint-Niklaas	EANDIS
Sint-Pieters-Leeuw	EANDIS
Sint-Truiden	INFRAX
Spiere-Helkijn	EANDIS
Stabroek	EANDIS
Staden	EANDIS
Steenokkerzeel	INFRAX
Stekene	EANDIS

T-Z	
Temse	EANDIS
Ternat	EANDIS
Tervuren	EANDIS
Tessenderlo	INFRAX
Tielt	EANDIS
Tielt-Winge	INFRAX
Tienen	EANDIS
Tongeren	INFRAX
Torhout	INFRAX
Tremelo (Baal)	INFRAX
Tremelo	EANDIS
(met uitzondering van Baal)	
Turnhout	EANDIS
Veurne	EANDIS
Vilvoorde	EANDIS
Vleteren	EANDIS
Voeren	INFRAX
Vorselaar	INFRAX
Vosselaar	INFRAX
Waarschoot	EANDIS
Waasmunster	EANDIS
Wachtebeke	EANDIS
Waregem	EANDIS
Wellen	INFRAX
Wemmel	EANDIS
Wervik	EANDIS
Westerlo	EANDIS
Wetteren	EANDIS
Wevelgem	INFRAX
Wezembeek-Oppem	EANDIS
Wichelen	EANDIS
Wielsbeke	EANDIS
Wijnegem	EANDIS
Willebroek	EANDIS
Wingene	EANDIS
Wommelgem	EANDIS
Wortegem-Petegem	EANDIS
Wuustwezel	EANDIS
Zandhoven	EANDIS
Zaventem	EANDIS
Zedelgem	EANDIS
Zelee	EANDIS
Zelzate	INFRAX
Zemst	EANDIS
Zingem	EANDIS
Zoersel	EANDIS
Zomergem	EANDIS
Zonhoven	INFRAX
Zonnebeke	EANDIS
Zottegem	EANDIS
Zoutleeuw	INFRAX

Z	
Zuilenkerke	EANDIS
Zulte	EANDIS
Zutendaal	INFRAX
Zwalm	EANDIS
Zwevegem	EANDIS
Zwijndrecht	EANDIS

(Bron : VREG)

Bijlage 3: premiehervorming 2017

Vanaf 2017 worden de premies via de netbeheerder hervormd. De nieuwe premiebedragen en sommige aangepaste eisen (bijvoorbeeld minimale R_d-waarde) vindt u hieronder. De belangrijkste wijzigingen zijn in rood aangeduid.

premies van uw netbeheerder voor eindfacturen vanaf 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017			
bestaande woningen, wooneenheden en woongebouwen		uitgevoerd door	premie
isolatie	dakisolatie of zoldervloerisolatie	aannemer	6 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,5 m²K/W)
		doe-het-zelf	3 euro/m² (R _d -waarde minstens 4,5 m²K/W)
	isolatie buitenmuur via buitenzijde	aannemer	15 euro/m² (R _d -waarde minstens 3,0 m²K/W)
	isolatie spouwmuur	aannemer	6 euro/m² (lambdawaarde maximaal 0,065 W/mK, volledige spouw gevuld, spouw minstens 50 mm, STS)
	isolatie muur via binnenzijde NIEUW vanaf 2017	aannemer	15 euro/m² (R _d -waarde minstens 2,0 m²K/W), werken begeleid door een architect met controle op de uitvoering van de werken, of werken met aannemer die beschikt over certificaat van bekwaamheid of aspirant
	vloerisolatie	aannemer	6 euro/m² (R _d -waarde minstens 2,0 m²K/W)
	plaatsing hoogrendements-beglazing of drieluiddige beglazing	aannemer	10 euro/m², nieuw geplaatste beglazing heeft een U-waarde van maximaal 1,1 W/m²K.
	combipremie bij gelijktijdige investering in nieuwe ramen met hoogrendementsglas en muurisolatie (in spouw of via buitenzijde)	aannemer	Indien de eerste investering al in 2016 werd gefactureerd (eindfactuur voor ramen of muren), kan de combipremie nog worden aangevraagd indien de eindfactuur van de tweede investering van 2017 dateert (bovendien uiterlijk 12 maand na eerste investering). De premievoorwaarden 2016 blijven in dit geval ook voor de factuur van 2017 van toepassing.
verwarming	warmtepomp	aannemer	geothermische warmtepomp 4000 euro, lucht-waterwarmtepomp 1500 euro, hybride lucht-waterwarmtepomp 800 euro, lucht-luchtwarmtepomp 300 euro - telkens per woning of wooneenheid en telkens maximaal 40 % factuur. Extra vanaf 01/07/2017 aannemer beschikt over certificaat van bekwaamheid. Technische rendementseisen waaraan warmtepomp moet voldoen nog in voorbereiding (via Ministerieel Besluit). Verdubbeling van de premie is mogelijk indien geplaatst ter vervanging van elektrische verwarming (via exclusieve nachtteller) of in een gebied waar geen aardgasnet ligt. Beide verdubbelingen zijn niet cumuleerbaar.
sanitair warm water	zonneboiler	aannemer	550 euro per m², maximaal 2750 euro per woning of wooneenheid, maximaal 40 % factuur. Extra vanaf 01/07/2017 aannemer beschikt over een certificaat van bekwaamheid.
totaalrenovatiebonus NIEUW vanaf 2017		aannemer (of doe-het-zelf enkel bij dak-isolatie mogelijk)	Te activeren voor eindfacturen vanaf 01/01/2017. 1 voucher per woning of wooneenheid. Binnen een periode van 5 jaar na eerste geactiveerde eindfactuur, minstens 3 nieuwe investeringen uitvoeren uit volgende lijst (de investering die zorgde voor de activatie meegeteld). 1) dak- of zoldervloerisolatie ≥ 30 m² 2) spouw, buitenisolatie of binnenisolatie ≥ 30 m² 3) vloerisolatie ≥ 30 m² 4) nieuwe beglazing ≥ 5 m² 5) zonneboiler 6) warmtepomp 7) ventilatiesysteem Supplement in woningen na 3 investeringen: 1250 euro, na 4: 1750 euro in totaal, na 5 en opmaak EPC: 2750 euro in totaal, na 6: 3750 euro in totaal, na 7: 4750 euro in totaal. Algemene voorwaarde: de volledige woning moet geïsoleerd zijn conform de minimale isolatie-eisen voor het krijgen van een premie vanaf 2017 voor dak, vloer, muur, beglazing om voor de betreffende maatregel mee te tellen. In appartementen: 50% van deze supplementen.
premies voor specifieke doelgroepen		uitgevoerd door	premie
premies voor beschermde afnemers		aannemer (of doe-het-zelf enkel bij dak-isolatie mogelijk)	dakisolatie: 10,5 euro per m² bij werken uitgevoerd door aannemer, 5,25 euro per m² bij doe-het-zelf werken. Na-isolatie spouwmuur: 9 euro per m². Plaatsing 1,1 beglazing of beter: 56 euro m², maximaal 40 % factuur. Combipremie 50% verhoging. Buitenmuurisolatie, binnenmuurisolatie, vloerisolatie en totaalrenovatiebonus: 50% verhoging. Voor zonneboiler en warmtepomp 20% verhoging. Voor individuele condensatieketel via aannemer 1800 euro, maximaal 40% van factuur. Kortingbon 150 euro voor energiezuinige koelkast / wasmachine.
sociale isolatieprojecten voor bestaande woningen, wooneenheden en woongebouwen verhuurd op de private huurmarkt aan kwetsbare afnemers: begeleiding en hogere tussenkomst!		via een projectpromotor	Opgepast: aanvraag moet op voorhand worden goedgekeurd, niet pas achteraf op basis van de factuur! Voor aanvragen vanaf 2017 voor dakisolatie, spouwmuurisolatie en hoogrendementsbeglazing. Premie: 20 euro per m² voor dakisolatie, 12 euro per m² voor spouwmuurisolatie en 85 euro per m² voor hoogrendementsbeglazing. Niet cumuleerbaar met de gewone premies voor dakisolatie, spouwmuurisolatie en hoogrendementsbeglazing.

Opgelet

Een aantal technische voorwaarden moet nog bepaald worden (bijvoorbeeld rendementseisen voor warmtepompen). Deze worden verwacht in de loop van oktober 2016. De laatste info vindt u op www.energiesparen.be

Bijlage 4: nuttige adressen en websites

Vlaams Energieagentschap (VEA)
Koning Albert II-laan 20, bus 17, 1000 Brussel
www.energiesparen.be/info, www.energiesparen.be
of bel gratis 1700 (elke werkdag van 9 tot 19 u.).
(informatie en brochures over energiebesparing, hernieuwbare energie, premies, energieprestatieregelgeving, energieprestatiecertificaat bij verkoop en verhuur, energielening)

Vlaamse overheid – Wonen-Vlaanderen
Koning Albert II-laan 19, bus 40, 1210 Brussel
wonenvlaanderen@rwo.vlaanderen.be, www.wonenvlaanderen.be
of bel gratis 1700 (elke werkdag van 9 tot 19 u.).
(Vlaamse Renovatiepremie voor woningen van minstens 25 jaar oud, verbeteringspremie)

Energielening
Contacteer uw Lokale Entiteit of energiehuis: zie bladzijde 24 en 25
www.energiesparen.be/energielening
(goedkope leningen voor energiebesparende investeringen)

VREG
Koning Albert II-laan 20, bus 19, 1000 Brussel
info@vreg.be, www.vreg.be
of bel gratis 1700 (elke werkdag van 9 tot 19 u.).
(groenestroomcertificaten voor fotovoltaïsche zonnepanelen, V-test)

Federale Overheidsdienst Financiën
Administratie van Ondernemings- en Inkomensfiscaliteit
Koning Albert II-laan 33, bus 25, 1030 Brussel
Telefoon: 0257 257 57
info.tax@minfin.fed.be, www.fiscus.fgov.be, www.fisconet.fgov.be
(informatie over fiscaliteit)

EANDIS
Telefoon: 078 35 35 34
reg@eandis.be, www.eandis.be
(netbeheerder, aanvraag premies)

INFRAX
Telefoon: 078 35 30 20
premies@infrax.be, www.infrax.be
(netbeheerder, aanvraag premies)

Informazout
Dauwstraat 12, 1070 Brussel
Telefoon: 078 152 150
info@informazout.be, www.informazout.be
(informatie over stookolieketels, Ecodesignrichtlijn)

Koninklijke Vereniging van Belgische Gasvaklieden (KVBG)
Telefoon: 02 383 02 49
[kvbg@kvbg.be](mailto:kvbgbg@kvbg.be), www.aardgas.be
(informatie over aardgasketels, Ecodesignrichtlijn)

Verbond van de glasindustrie (VGI)
Louisalaan 89/1, 1050 Brussel
Telefoon: 02 542 61 20
info@vgi-fiv.be, www.vgi-fiv.be
(informatie over hoogrendementsbeglazing)

Isolatie Raad vzw (CIR)
Eekhoornlaan 17, 2970 's Gravenwezel
(informatie over isolatie)

Vlaams Instituut voor Bio-ecologisch Bouwen en Wonen (VIBE vzw)
Statiestraat 115, 2600 Berchem
Telefoon: 03 239 74 23
info@vibe.be, www.vibe.be
(informatie, vorming en publicaties over bio-ecologisch bouwen en wonen)

Centrum Duurzaam Bouwen
Marktplaats 7, bus 1, 3550 Heusden-Zolder
Telefoon: 011 51 70 51
info@centrumduurzaambouwen.be, www.centrumduurzaambouwen.be
(informatie over duurzaam bouwen)

Pixii, Kennisplatform Energieneutraal Bouwen
Gitschotellei 138, 2600 Berchem
info@pixii.be, www.pixii.be
(informatie, advies en vorming over energieneutraal bouwen)

Provinciale Steunpunten Duurzaam Wonen en Bouwen
(informatie over premies, bouwadvies, duurzaam bouwen)

Antwerpen: **Kamp C**
Telefoon: 014 27 96 50
info@kampc.be, www.kampc.be

Limburg: **DuboLimburg**
Telefoon: 011 39 75 75
info@dubolimburg.be, www.dubolimburg.be

Vlaams-Brabant: **Steunpunt DuboVlaamsBrabant**
Telefoon: 016 26 72 78
steunpuntdubo@vlaamsbrabant.be, www.dubovlaamsbrabant.be

Oost-Vlaanderen: **Steunpunt Duurzaam Wonen en Bouwen Oost-Vlaanderen**
Telefoon: 09 267 78 07
dubo@oost-vlaanderen.be, www.bouwwijs.be

West-Vlaanderen: **Acasus**
Partner: **Basbouwen vzw**
Telefoon: 058 77 90 13
adviesloket@west-vlaanderen.be, www.acasus.be

Stel uw vraag aan de overheid!

Bel gratis 1700

VLAAMS
ENERGIEAGENTSCHAP

www.energiesparen.be